

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1203

8. SVIBNJA 2026. CIJENA 50 DINARA

Dužijanica u Bruxellesu

Put opstojnosti – od salaša do Europskog parlamenta

SADRŽAJ

10

Novi politički pokret među
Hrvatima u Srbiji

**Pokrenuta Hrvatska
nacionalna vizija:
Vojnić najavila izlazak
na izbore za HNV**

12

Ivan Vanja Alač, redatelj

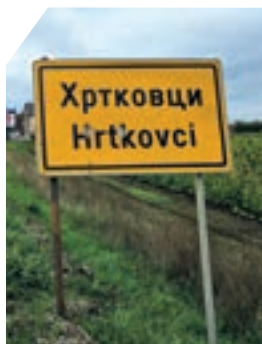
**U vremenu velikih soci-
jalnih tema ponekad od
šume ne vidimo stablo**

20

Komemoracija i objave političkih
stranaka

**Sjećanje na protjeriva-
nje Hrvata iz Srijema**

22

79. znanstveni kolokvij ZKVH-a

**O utjecaju mode na tran-
sformaciju svečane žen-
ske bunjevačke nošnje**

26

Promjena pravila za ulazak
u Europsku uniju

**Što EES znači
za državljane Srbije?**

34

Susret hrvatske katoličke mladeži
u Požegi

»Ja sam trs, vi loze«

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

U srcu EU

Kako i naslovnica to pokazuje, u ovom broju središnja tema je *Dužijanica u Bruxellesu*. Nakon Zagreba, Baje, Novog Sada i Mostara, najpoznatija i programski najveća manifestacija bunjevačkih Hrvata, a vjerojatno i cijele hrvatske zajednice u Srbiji, stigla je i do središta Europske unije.

Prešavši put »od salaša do Europskog parlamenta«, *Dužijanica* je očekivano prikazana u sažetom obliku, ali s ključnim elementima: svetom misom, kruhom, bandašima i bandašicama i narodnim veseljem – bunjevačkim kolom. Program je okončan predajom »krune« *Dužijance Davoru Ivi Stieru*, hrvatskom europarlamentarcu i pokrovitelju ovoga događaja.

»Dolazak u Europski parlament za nas predstavlja svjedočanstvo života našega bunjevačkoga hrvatskog naroda i afirmaciju našega dugogodišnjeg rada na očuvanju identiteta, tradicijske baštine i duhovnosti koju *Dužijanica* nosi u sebi«, kazao je direktor UBH-a *Dužijanica Marinko Piuković*.

Uz tim i sudionike *Dužijance*, u Bruxellesu je bila i službena delegacija Hrvata u Srbiji koju su činili predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*. Hrvati iz Srbije, predvođeni predsjednicom HNV-a **Jasnom Vojnić**, susreli su se s voditeljem jedinice za Srbiju i Kosovo u Direktoratu za proširenje i istočno susjedstvo EK-a **Jiříjem Plecityem**, izjaviteljem EP-a za Srbiju **Toninom Piculom** i veleposlanikom Misije Republike Srbije pri EU **Danijelom Apostolovićem**.

Na ovim sastancima bilo je riječi o ključnim problemima i izazovima koji se tiču položaja hrvatske manjine u Srbiji. *Dužijanica* u srcu EU, kao vjersko-kulturni izričaj, bila je »živi svjedok identiteta i opstojnosti jednog naroda«. Istodobno, poslana je i poruka kako hrvatska manjina želi dati doprinos europskom putu Srbije.

Dane za nama obilježilo je i prvo predstavljanje nove inicijative ovdašnjih Hrvata – Hrvatske nacionalne vizije. Vizija, koju predvodi aktualna predsjednica HNV-a Jasna Vojnić, bit će politički pokret usmjeren na dugoročni opstanak, razvoj i jačanje hrvatske zajednice u Republici Srbiji.

»Pokrenuli smo ovu inicijativu jer hrvatska zajednica u Srbiji već godinu dana nema adekvatno političko predstavljanje, a pred nama su izbori za HNV kao prva stepenica u ostvarivanju naše vizije«, kazala je Vojnić.

Ujedno, ovo je bila prva javno predstavljena inicijativa/lista za spomenute izbore, na kojima će ovdašnji Hrvati svoje predstavnike u krovno tijelo manjinske samouprave prvi puta birati neposredno. Ovi bi izbori trebali biti u studenom ove godine. Pretpostavlja se da Hrvatska nacionalna vizija neće biti jedini takmac. A kako će ta utrka izgledati u mjesecima koji su pred nama – ostaje da se vidi.

D. B. P.

Dužijanica u Bruxellesu: Sastanci s dužnosnicima

O položaju i izazovima Hrvata u Srbiji

Predstavnici Hrvata iz Srbije susreli su se ovom prigodom s voditeljem jedinice za Srbiju i Kosovo u Direktoratu za proširenje i istočno susjedstvo EK-a Jiřijem Plecityem, izvijestiteljem EP-a za Srbiju Toninom Piculom i veleposlanikom Misije Republike Srbije pri EU Danijelom Apostolovićem

Program *Dužijanica u Bruxellesu*, održan 5. i 6. svibnja, uz vjerski i kulturni dio, sadržavao je i političke sastanke na kojem je bilo riječi o položaju i izazovima hrvatske manjine u Srbiji. Uz predstavnike UBH-a *Dužijanica* – predsjednika mons. **Andriju Anišića** i direktora **Marinka Piukovića**, u Bruxellesu su tako boravili i predstavnici institucija hrvatske manjine u Srbiji – predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**, šef kabineta predsjednice HNV-a **Marin Piuković**, v. d. ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josip Bako** i ravnateljica NIU-a *Hrvatska riječ* **Karolina Bašić**. Domaćin predstavljanja *Dužijance u Bruxellesu* bio je hrvatski eurozastupnik **Davor Ivo Stier**.

Susret s Plecityem

Domaćin prvog sastanka s predstavnicima ovdašnjih Hrvata bio je **Jiří Plecity**, voditelj jedinice za Srbiju i Kosovo u Direktoratu za proširenje i istočno susjedstvo Europske komisije.

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** upoznala je Plecityja s problemima hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. Posebno je istaknula govor mržnje, Akcijski plan za nacionalne manjine koji još nije usvojen, neuspjeli izbor predstavnika nacionalnih manjina u REM-u te nedostatak financiranja nacionalnih vijeća iz proračuna Republike Srbije.

Plecity je ukazao na značaj izbora REM-a, koji mora biti uravnoteženo kontrolno tijelo, kao i na primjedbe HNV-a koje su dane na Akcijski plan za provedbu prava nacionalnih manjina.

Izbori, vrtić u Tavankutu, REM...

Predstavnici hrvatske nacionalne manjine razgovarali su i s izvijestiteljem Europskog parlamenta za Srbiju **Toninom Piculom**.

Tijekom sastanka s Piculom **Jasna Vojnić** izvijestila je o aktualnoj situaciji u Republici Srbiji, s posebnim osvrtom na nekoliko otvorenih pitanja koja izravno utječu na položaj hrvatske zajednice.

»Istaknuli smo potrebu osiguravanja transparentnih i legitimnih izbora za nacionalne savjete nacionalnih manjina, kao jednog od ključnih mehanizama očuvanja identiteta i institucionalnog djelovanja naše zajednice. Posebno smo upozorili na potrebu praćenja završetka cjelokupnog procesa rješavanja pitanja vrtića u Tavankutu. Također, izrazili smo spremnost Hrvatskog nacionalnog vijeća da, u okviru svojih nadležnosti, konstruktivno doprinese rješavanju situacije nastale u vezi s blokadom Regulatornog tijela

za elektronske medije, s ciljem osiguravanja stabilnog i pravednog medijskog okruženja. Naglasili smo kako je otvoren i kontinuiran dijalog s europskim institucijama važan za jačanje demokratskih standarda i zaštitu prava nacionalnih manjina u Srbiji«, kazala je Vojnić.

Izvjestitelj Picula kazao je da će uskoro biti podnijeto novo izvješće za Srbiju u kome će jedan od segmenata biti i položaj nacionalnih manjina.

Manjine kao most suradnje

U nastavku političkih susreta u Bruxellesu koji su održani u okviru predstavljanja *Dužijance*, u Europskom parlamentu organiziran je i razgovor s veleposlanikom Misije Republike Srbije pri EU **Danijelom Apostolovićem**.

Apostolović je nakon razgovora izrazio zadovoljstvo što je mogao razgovarati s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine iz Srbije.

»Bio je ovo odličan i otvoren razgovor. Razgovarali smo kako o onim stvarima koje su bile dobre i koje su dobro urađene, a naravno i o onome što u narednom period treba poboljšati. Mislim da su manjine u svakom slučaju most suradnje moje zemlje s drugim zemljama. Dosta stvari možemo uraditi na obostranu korist«, kazao je Apostolović.

»Srbija je zemlja koja pregovara s Europskom unijom. Stoga smo bili i s ambasadorom, odnosno čovjekom koji je na čelu i operativnog tima za pregovore s Europskom unijom. Kao što znate, poštivanje manjinskih prava je jedan od kriterija koji se moraju ispuniti na tom europskom putu. Stoga je bilo važno da se čuje glas od onih koji dolaze s terena, a tko je relevantniji, nego predsjednica krovne institucije, HNV-a Jasna Vojnić«, istaknuo je Da-

vor Ivo Stier i dodao da se na objektivan način prikazalo koji su problemi s kojima se Hrvati suočavaju, ali isto tako koji je način rješavanja tih problema.

»Neka rješenja se već i naziru, a najvažnija je implementacija toga što smo danas čuli. Istaknuo bih da nema te skupine koja je više zainteresirana za europski put Srbije od hrvatske zajednice. Utoliko je to jedan veliki doprinos takvom putu i procesu prihvaćanja europskih kriterija«, kazao je Stier.

»Razgovarali smo s veleposlanikom da vidimo kako zajednički da napravimo korak k europskom putu Srbije. Jako mi je drago jer smo razgovarali o svim temama, koja su i otvorena pitanja za hrvatsku zajednicu u Republici Srbiji jer itekako je važan položaj manjina na tom putu. Na koncu, razgovarali smo i o jednom ključnom pitanju, a to je uspostavljanje REM-a i na koji način možemo biti konstruktivni partneri po pitanju rješavanja tog problema«, istaknula je Jasna Vojnić.

M. V. R.

Put opstojnosti – od salaša do Europskog parlamenta

»Nema Dužijance bez svete mise, bez bandaša i bandašice, bez kruha i bez narodnog veselja, kola. Zahvalni smo Europskom parlamentu što nam je omogućio sva četiri glavna sadržaja prikazati i održati ovdje«, kazao je mons. dr. Andrija Anišić

Dužijanica, stoljetna proslava završetka žetve koja živi među bunjevačkim Hrvatima, predstavljanjem u Bruxellesu nadilazi okvire tradicijske manifestacije. Ovo je svojevrsni spoj kulture jednoga naroda, baštine, prisutnosti i identiteta kroz koji kulturna baština ne ostaje u lokalnim okvirima, nego postaje dio šireg kulturnog dijaloga.

Izvan svoga mjesta

Sudionici *Dužijance u Bruxellesu*, njih dvadesetero, svoje predstavljanje imali su 5. i 6. svibnja u Europskom parlamentu. Vrhunac ovoga dvodnevnog boravka u Bruxellesu bila je svečana sveta misa, koju je u Meditacijskom centru predvodio svećenik Hrvatske katoličke misije pater **Anastazio Perica Petrić** u zajedništvu s direk-

torom UBH-a *Dužijanica* mons. dr. **Andrijom Anišićem** i paterom **Daliborom Renićem**. Kako smo i navikli, misa je središte zahvale Bogu i pohvale čovjeku za njegov rad i kruh svagdanji, te su tako u središtu bili, u ulozi bandaša **Tomislav Ivanković** i bandašica **Marija Sekereš**, te mladi u nošnji, bandaši i bandašice prethodnih godina u Subotici, bandaški par iz Sombora, te domaćini salaša.

Nakon misnog slavlja mladi odjeveni u bunjevačku narodnu nošnju, ispred Europskog parlamenta izveli su kratki kulturno-umjetnički program, gdje su uz prikazivanje nošnje odigrali i *Bunjevačko momačko kolo*.

Potom je uslijedila panel konferencija na temu »Dužijanica – ponos bunjevačkih Hrvata i doprinos europskoj baštini«, na kojoj su govorili zastupnik u Europskom parlamentu **Davor Ivo Stier**, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko**

Milas, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i saborska zastupnica **Jasna Vojnić**, mons. dr. Andrija Anišić i direktor UBH-a *Dužijanca* **Marinko Piuković**. Kao uvod u konferenciju prikazan je i kratki dokumentarni film *Dužijanca* koji govori o ovoj manifestaciji i njenom značaju. Autori filma su **Zvonimir Sudarević** i Marinko Piuković. Na kraju programa i predstavljanja, uslijedila je i svečana predaja krune *Dužijance* u Bruxellesu Davoru Ivi Stieru, pokrovitelju ovoga događaja. Krunu od slame za ovu prigodu izradila je slamarka iz Male Bosne **Katarina Skenderović**, članica slamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta. Domaćinu je predana i slika – salaš koji predstavlja simbol s kojega je i potekla proslava *Dužijance*, dok je tajnici iz ureda Davora Ive Stiera **Luciji Prskalo** uručen hrvatski grb – slika u tehnici slame.

Ponos i europska baština

Na panel konferenciji u uvodnom dijelu govorio je europski zastupnik Davor Ivo Stier, koji je među ostalim rekao kako *Dužijanca* nije samo žetvena svečanost, ona je priča o radu, vjeri i hrvatskom identitetu. Nastala je iz svakodnevne bunjevačkih Hrvata, iz njihove povezanosti sa zemljom i zahvalnosti za plodove rada.

»Kroz desetljeća prerasla je u snažan simbol zajedništva i kulturne pripadnosti. Za Hrvate u Vojvodini, u Republici Srbiji, ona ima posebno značenje: čuvar je identiteta i svjedočanstvo opstanka unatoč brojnim povijesnim izazovima, migracijama i pritiscima asimilacije. Upravo kroz takve običaje vidimo kako materijalna kulturna baština nije samo naslijeđe prošlosti, nego živi izraz zajednice koja se kroz nju prepoznaje i opstaje. No, *Dužijanca* nije važna samo za bunjevačke Hrvate; ona je dio kulturne baštine hrvatskog naroda i europska priča o raznolikosti. Upravo takve tradicije čine Europu bogatom, jer ona nije samo politički projekt, nego i zajednica kultura, identiteta i sjećanja. Kada govorimo o bunjevačkim Hrvatima, govorimo o bogatstvu običaja, jezika, plesa i vještina koji se prenose s generacije na generaciju. Posebno mi je drago što danas u Europskom parlamentu možemo predstaviti

Dužijancu kao vrijednost koja nadilazi granice i doprinosi našoj zajedničkoj europskoj baštini«, rekao je Stier.

O značaju *Dužijance*, o onome što se ne čuva kao povijest, nego se i danas živi, Jasna Vojnić je rekla: »Možemo vidjeti na primjeru naše manifestacije koliko malo zrno pšenice može dati puno roda. To je upravo ono što mi kažemo da su Hrvati u Republici Srbiji – i sol za Republiku Srbiju i onaj mali dio koji nedostaje na putu za Europsku uniju. Mi možemo itekako učiniti puno. *Dužijanca* je jedna od naših najvažnijih Udruga i manifestacija koja traje tri mjeseca. Mi smo na nju izuzetno ponosni, a jako nam je drago kada tu manifestaciju, tu baštinu prepoznaju i drugi. Izašli smo izvan naših okvira, Subotice i Sombora, i već petu godinu prezentiramo je drugima. Drago nam je da to svi prepoznaju i čak da daju podršku koja nam je potrebna. Mi znamo svoju vrijednost, ali bez podrške i Republike Hrvatske i Europske unije ne možemo dalje napredovati. Došli smo u Bruxelles predstaviti i sebe i našu *Dužijancu*, ali mislim da se najbolje može saznati tko su bunjevački Hrvati upravo gledajući *Dužijancu*. Suočavamo se s brojnim izazovima – od otklanjanja kulturne baštine, do nevidljivosti. Nismo medijski vidljivi, nismo politički vidljivi, isključeni smo iz procesa donošenja političkih odluka. Mi jesmo Hrvati, volimo Hrvatsku ali živimo tamo gdje jesmo i možemo biti most i pomoći Srbiji na europskom putu. Svi znamo da je položaj nacionalnih manjina itekako važan za ulazak u Europsku uniju. Mislimo da naša prava i ono što mi zahtijevamo zaista nije puno, a možemo puno učiniti da se naprave neki pomaci. U tom smislu imali smo razgovore s članovima Europske komisije, s našim izvištajem za Srbiju u Europskom parlamentu i čak smo bili u Ambasadi Republike Srbije ovdje u Bruxellesu. Sa sve tri strane zajedno možemo napraviti pozitivne pomake na tom putu«, poručila je Vojnić.

Dužijanca u Europskom parlamentu

O plodnoj suradnji Središnjeg državnog ureda s Hrvatima iz Srbije okupljene je upoznao i Zvonko Milas, podsje-

tivši tako na izgradnju Hrvatskog doma – Matice, ali i svih onih *malih matica* koje se sada grade. O značaju *Dužijance* kao poznate manifestacije koja je izašla iz svojih okvira, rekao je:

»Hrvati iz Vojvodine prvi su se put predstavili u Europskom parlamentu. Oni su dio hrvatskog naroda, a Hrvatska je članica Europske unije, stoga brinemo o našim sunarodnjacima koji ne žive na teritoriju Europske unije. Brinemo o njima u svim područjima života – od obrazovanja do znanosti. Trudimo se biti od pomoći i materijalno, i politički, i moralno. *Dužijanca* je po prvi put izašla

ono što radimo za Hrvate u Srbiji radimo i za druge Hrvate, kao Središnji državni ured, i u tom kontekstu želim istaknuti kako je Hrvatski sabor 6. ožujka donio odluku o *Tjednu Hrvata izvan Hrvatske* – tjednu kojim želimo poslati simboličku zahvalu svim Hrvatima izvan Hrvatske. Time želimo podići svijest, ojačati ono što nas veže – zajedništvo koje nas je na neki način očuvalo i bez kojeg nemamo budućnosti. Kroz program želimo pokazati sve ono što njeguju Hrvati izvan Hrvatske«, rekao je Milas.

Od salaša do trgova

iz Subotice, odnosno Bačke, 2018. godine dolaskom u Zagreb. Nakon toga otišla je u Biju, pa u Novi Sad, a sljedeća je bila u Mostaru, gdje su Hrvati konstitutivan narod. Sve ovo danas što zajedno pokušavamo jest doprinijeti tome da Hrvate u Srbiji vide kao pripadnike, naravno Srbije kao matične države, ali prije svega kao pripadnike hrvatskog naroda, dakle kao Europljane. Sve

Mons. dr. Andrija Anišić govorio je o povijesti *Dužijance* i njenom nastajanju kao zahvale Bogu koju danas poznajemo, a koja je doživjela ono što se već dugo planiralo – njeno predstavljanje u Europskom parlamentu.

»Ove godine *Dužijancu* ćemo slaviti 116. put. Nema *Dužijance* bez svete mise, bez bandaša i bandašice, bez kruha i bez narodnog veselja, kola. Zahvalni smo Europskom parlamentu što nam je omogućio sva četiri glavna sadržaja prikazati i održati ovdje. U našoj organizaciji imali smo i nekoliko značajnih iskoraka. Godine 2018. *Dužijanca* je bila u Zagrebu, pa 2020. u Baji, 2022. u Novom Sadu i 2023. u Mostaru. Bio je to pohod našem starom kraju. To smo doživjeli posebno dirljivo. Ovdje smo

zahvalili našim sunarodnjacima na daru vjere i svijesti pripadnosti hrvatskome narodu. U Mostaru su se okupili i svi bunjevački Hrvati koji sada žive u Republici Srbiji, Mađarskoj te u Hrvatskoj, u senjskom ili ličkom kraju. I evo nas danas u Bruxellesu. U Europskom parlamentu. Presretni smo da i ovdje možemo predstaviti našu *Dužijancu* kao običaj bunjevačkih Hrvata, koji je više od obi-

čaja. *Dužijanca* svojim kulturnim sadržajima daje svoj doprinos očuvanju hrvatkog identiteta bunjevačkih Hrvata i pridonosi opstanku i napretku u Vojvodini, odnosno Srbiji. *Dužijanca*, ističem to, također je jedan lijepi primjer inkulturacije koju je osobito isticao Drugi vatikanski koncil. Kada je *Dužijanca* 1911. obogaćena kršćanskom vjerom, dobila je na značaju i važnosti. Mnogi kažu da se to nije tada učinilo, možda bi nestao taj običaj jer se prešlo na drugačiji način obrade zemlje i žetve. Ali budući da je bila u Crkvi, Crkva je sačuvala ovaj običaj uz pomoć kulturnih udruga. Oni koji poznaju *Dužijancu* uvijek traže riječi kako što ljepše izraziti ono što ona jest. Mnoštvo lijepih riječi o *Dužijanci* napisao je sada umirovljeni katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**. Izabrao sam nekoliko: *Dužijanca* je svetkovina iz srca ponikla i srcem njegovana. *Dužijanca* je ljepota kojoj ni nanini dukati dorusli nisu. Htjeli bismo da svi vi iskusite istinitost da je *Dužijanca* ponos bunjevačkih Hrvata i doprinos europskoj baštini«, istaknuo je mons. dr. Anišić.

Svjedočanstvo identiteta

Izlaganje na konferenciji završio je Marinko Piuković koji je rekao kako s ponosom može reći da je dolaskom u Bruxelles ostvarena dugogodišnja želja da se o *Dužijanci* može govoriti u Europskom parlamentu.

»*Dužijanca* je zauzela važno mjesto i postala nezaobilazan dio društvenog i kulturnog života Subotice, Sombora, Vojvodine, Republike Srbije i Republike Hrvatske. Prepoznata je kao manifestacija od velikog značaja za Grad Suboticu i Hrvatsko nacionalno vijeće, koji su je proglasili manifestacijom od osobitog značaja. U Srbiji

Dužijanca ima potporu na svim razinama vlasti. Također, *Dužijanca* je sa svim svojim elementima pred upisom u Nacionalni registar kulturne nematerijalne baštine Republike Srbije. Dolazak u Europski parlament za nas predstavlja svjedočanstvo života našega bunjevačkoga hrvatskog naroda i afirmaciju našega dugogodišnjeg rada na očuvanju identiteta, tradicijske baštine i duhovnosti koju *Dužijanca* nosi u sebi. Danas je predstavljamo u sažetom obliku, ali s puninom njezina značenja. Ovdje su risar i risaruša, domaćini te bandaš i bandašica, koji svojim simboličkim ulogama slikovito dočaravaju bit ove manifestacije. *Dužijanca* kroz svoje programe njeguje jezik, običaje, duhovnost i tradicijske vrijednosti te na taj način doprinosi očuvanju kulturne baštine«, rekao je Piuković.

Dan ranije sudionici *Dužijance* u Bruxellesu posjetili su Europski parlament, imali predavanje o njemu, te posjetili plenarnu vijećnicu, kao i muzej Europskog parlamenta. S radom Europskog parlamenta, a osobito s radom hrvatskih europarlamentaraca prisutne je upoznao Stier, a svi oni imali su obilazak središta grada, posjetili su znamenitosti Bruxellesa među kojima su poseban dojam na sve nazočne ostavili Manneken Pis, Grand Place, Gradska vijećnica i sam centar grada.

Tijekom dana snimana je i emisija »Iz srca Europe«.

Uz sudionike programa *Dužijance*, u Bruxellesu je bila i službena delegacija koju su činili predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU Hrvatska riječ.

Dužijanca u Bruxellesu nije bila samo podsjetnik na tradiciju, nego i živi svjedok identiteta, pripadnosti i opstojnosti jednog naroda.

H. R.

Novi politički pokret među Hrvatima u Srbiji

Predstavljena Hrvatska nacionalna vizija: Vojnić najavila izlazak na izbore za HNV

»Pokret je trenutno organiziran kao građanska inicijativa, ali će imati jasnu političku platformu te nastojati postati relevantan sugovornik u Srbiji, Hrvatskoj, ali i na razini Europske unije«, rekla je Jasna Vojnić

Predsjednica i inicijatorica novoosnovane Hrvatske nacionalne vizije **Jasna Vojnić** predstavila je taj novi pokret u hrvatskoj zajednici na skupu održanom 28. travnja u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici. Vojnić, koja je predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća, govorila je o tome što Vizija predstavlja, zbog čega je osnovana, kako se građani mogu uključiti te je najavila svoju kandidaturu kao nositeljica liste na predstojećim izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće.

Pripreme za izbore

»Nekoliko se okolnosti poklopilo da Viziju osnujemo upravo sada. Prije svega, tu su izbori za Hrvatsko nacionalno vijeće koji nas očekuju krajem ove godine. Također, u proteklih osam godina u HNV-u pokazali smo snagu i iskustvo, ali i spremnost da učinimo više i nastavimo započete procese. Specifičnost naše zajednice u posljednjih godinu dana je i to što je politička stranka koja je do sada bila relevantna, na određeni način bila blokirana. Za naš razvoj nužno je političko djelovanje. U ovom trenutku imamo snažnu podršku Hrvatske i smatramo da su stvoreni pravi uvjeti i trenutak za pokretanje ove vizije. Prvi korak bit će izbori za HNV, a Vizija će nastaviti djelovati dugoročno, nadamo se i više od 25 godina«, kazala je.

U nastavku je istaknula kako Hrvatsko nacionalno vijeće, prema njezinu mišljenju, treba šire djelovanje i nove pristupe u radu sa zajednicom.

»Hrvatsko nacionalno vijeće je na neki način preraslo samo sebe. Postoji mnogo tema važnih za našu zajednicu – od gospodarstva i socijalnih programa do skrbi za starije i podrške studentima. Sve su to područja u kojima Vizija može djelovati. Pokret je trenutno organiziran kao građanska inicijativa, ali će imati jasnu političku platformu te nastojati postati relevantan sugovornik u Srbiji, Hrvatskoj, ali i na razini Europske unije. U Srbiji već postoje slični pokreti. Ne formiramo se kao stranka, ali ćemo imati politički program djelovanja«, rekla je Vojnić.

Obilazak terena

Dodala je i kako je sljedeći korak obilazak svih mjesta u kojima žive pripadnici hrvatske zajednice, s ciljem predstavljanja Vizije i uključivanja građana u njezin rad. Time se, kako je naglasila, želi osigurati što šira podrška i aktivno sudjelovanje zajednice.

Potvrđeno je i da će Jasna Vojnić biti nositeljica liste za izbore za Hrvatsko nacionalno vijeće. Lista će imati 23 člana, a njezin konačan sastav bit će definiran neposredno prije raspisivanja izbora, uz zajedničko donošenje odluka.

Događaju je prisustvovalo stotinjak predstavnika institucija, udruga, svećenstva te kulturnog i društvenog života iz petnaestak mjesta.

Viđenja i očekivanja

Nakon predstavljanja obratili su se i predstavnici hrvatske zajednice, koji su iznijeli svoja viđenja i očekivanja.

Goran Kaurić, upravitelj Spomen-doma Josip ban Jelačić iz Petrovaradina, istaknuo je važnost trenutka i izlaska na izbore za HNV:

»Ja bih rekao da je ovo povijesni trenutak. Prvi put će Hrvati glasovati izravno, znači neće više davati potporu za elektora nego će izaći i glasovati. Izbori su povijesni jer moramo sačuvati jedinstvo, Hrvatsko nacionalno vi-

jeće zadržati u hrvatskoj zajednici, ne smijemo dozvoliti da netko drugi upravlja hrvatskim institucijama. Hrvati moraju izaći jedinstveno, s vrlo jasnom vizijom. Moramo sačuvati HNV da nastavi djelovati u interesu Hrvata koji žive na ovim prostorima. Želim reći da Vizija ima kapacitet objediniti sve strukture u našoj zajednici, postaviti vrlo jasnu političku platformu i zajedno s članovima zajednice, kandidatima i Jasnom Vojnić izići pred naše građane, ponuditi rezultate koje je do sada ostvarila i perspektivu i budućnost. Uvjeran sam da će ta lista imati integritet i da će pobijediti».

Predsjednik HKC-a **Srijem** iz Srijemske Mitrovice **Krunoslav Đaković** naglasio je važnost kontinuiteta, te da Hrvati odlučuju i o šestom sazivu HNV-a, a ne, kako je naveo, netko drugi:

»Hrvatsko nacionalno vijeće je glavno predstavničko tijelo nas Hrvata i mislim da je ono bitno za svakog Hrvata u Srbiji i da ima dobro vodstvo i da radi za svakog Hrvata u Srbiji. Zato je bitno da na izborima za HNV biramo mi, Hrvati. Vidjet ćemo kako ćemo mi iz Srijemske Mitrovice podržati inicijativu, ali nakon ovih riječi i programa koje smo čuli, program je jako dobar, sigurno ćemo na terenu dati podršku. Želim naglasiti kontinuitet, jer kontinuitetom rastemo i sve smo bolji – svakim sazivom HNV sve bolje čini i za Srijem kao i za ostale Hrvate«.

Podršku radu Vijeća izrazila je i časna sestra **Silvana Milan**:

»HNV, otkad sam ja u Subotici, zaista je puno učinio za nas – osobno, za samostan i vrtić i cijelu zajednicu. To je vrlo važna ustanova koju treba podupirati. Od ovih izbora zaista očekujem da oni koji su počeli raditi ovako lijepo i

zdušno to i nastave jer mislim da imaju dosta potencijala i da su u ovo vrijeme potrebni upravo tu gdje jesu«.

Sličan stav iznijela je i **Amalija Šimunović**, članica HKU-a **Antun Sorgg** iz Vajske:

»Naša udruga je do sada imala jako dobru suradnju s Vijećem i kad god smo imali neku ideju, oni su nam omogućili da to i provedemo u djelo, pogotovo kada je u pitanju dječja folklorna sekcija, koja pokušava okupiti što više djece jer na djeci je budućnost. Ja se vrhu HNV-a zahvaljujem jer su prepoznali našu udrugu, prepoznali

što želimo raditi s djecom i što god nam je trebalo uvijek su nas podržali i financijski i emotivno. Naravno da ćemo ih podržati jer su uvijek bili uz nas i kad smo imali problem. Podržat ćemo dosadašnju predsjednicu Jasnu Vojnić i njezinu inicijativu i viziju kroz koju ona vidi našu hrvatsku zajednicu«.

M. V. R.

DSHV o Hrvatskoj nacionalnoj viziji

»Već viđena parapolitička inicijativa«

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini objavio je na svojoj Facebook stranici kako je novoosnovani pokret Hrvatska nacionalna vizija »već viđena i nemaštovita parapolitička inicijativa iza koje stoje potrošeni kadrovi DSHV-a«.

U objavi Press službe DSHV-a dodaje se da takve inicijative nisu novina u skorijoj povijesti hrvatske zajednice, dodajući da nijedna od njih nije donijela »trajnije po-

zitivne plodove«, dok je DSHV iz takvih situacija izlazio »snažniji i jači«.

Naziv pokreta je, kako smatraju, izabran zbog samog akronima – HNV, koji odgovara skraćenici manjinskog samoupravnog tijela – Hrvatskog nacionalnog vijeća, što drže »krajnje neprimjerenom, ali svjesnom zlouporabom«.

H. R.

Ivan Vanja Alač, redatelj

»Živ« sadržaj koji se pred nama stvara »ni iz čega« postao je pravi luksuz u vremenu brzih, ali lako prolaznih senzacija. Koliko god efemerno kazalište bilo, vjerujem da dobra predstava, kao i energija, ne može iščeznuti. Ona samo mijenja svoj oblik i formu, živeći u gledateljima dugo nakon što se zavjesa spusti

U vremenu velikih socijalnih tema ponekad od šume ne vidimo stablo

Intervju vodio: Davor Bašić Palković

Ivan Vanja Alač je mladi, 31-godišnji redatelj iz Beograda. Potječe iz glumačke obitelji, roditelji su mu glumci **Aleksandar Alač** i **Vesna Čipčić**, a sestra **Aleksandra Alač** također se bavi glumom.

Osnovne i master studije multimedijalne režije završio je na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, u klasi **Nikite Milivojevića**.

Bavi se kazalištem, a režirao je predstave u Srbiji, Crnoj Gori i Hrvatskoj. Njegova diplomatska predstava *Beogradska trilogija* postavljena je u Jugoslovenskom dramskom pozorištu i ostala je na redovitom repertoaru te kazališne kuće. Režirao je i *Ljude od voska* u Narodnom pozorištu

Sombor, *Odisej – stvaranje heroja* u Gradskom pozorištu *Semberija* u Bijelini, *Gidionov čvor* u Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici, *Otočka terca* u Novom Vinodolskom i *Bogojavljenku noć za Šekspir festival* u Čortanovcima.

Trenutačno je ponovno u Somboru gdje u Narodnom pozorištu režira predstavu *Moji tužni monstri* čija se premijera očekuje 21. svibnja.

► **Vaša diplomatska predstava *Beogradska trilogija* po čuvenom tekstu Biljane Srbljanović postavljena je na sceni Studija Jugoslovenskog dramskog pozorišta u Beogradu i zadržala se na repertoaru. Što Vam**

je ta predstava donijela u profesionalnom smislu, koliko je odredila Vaš daljnji put? Je li za Vašu generaciju tema odlaska iz zemlje, a tekst je originalno iz sredine turbulentnih 90-ih godina, aktualna i danas?

Što više vremena prolazi, sve sam uvjereniji da je ta predstava i dalje najbitnija koju sam napravio upravo zato što je na neki način najosobnija i išla je iz nasušne potrebe da se progovori o problemu masovnog odlaska mladih iz zemlje. Cilj je bio pokazati da su to sve najrazličitiji pojedinci, naši prijatelji koji iza sebe ostavljaju svoj život da bi tek na kraju brojke koje se svakodnevno spominju odzvonile na pravi način. Činjenica da je to moja prva predstava dodatno ide u prilog osvajanju epiteta da je i najvažnija. U profesionalnom smislu donijela mi je sve ostale angažmane koji su uslijedili, sve do *Ljudi od voska* koji su bili sljedeća velika odskočna daska.

► **Spomenuli ste *Ljude od voska*, koje ste režirali po tekstu suvremenog hrvatskog dramatičara Mate Matišića u Narodnom pozorištu u Somboru. Predstava je kasnije imala veliki festivalski uspjeh, a među ostalim, Vi ste nagrađeni za režiju ove predstave na Jugoslovenskom pozorišnom festivalu *Bez prevoda* u Užicu kao i na Festivalu profesionalnih pozorišta Vojvodine. Jedna kritičarka je zapisala kako su *Ljudi od voska* »jedan od rijetkih suvremenih komada u kome će svatko pronaći nešto što će ga estetski zaintrigirati i emocionalno uzбудiti«. Što je Vas privuklo tom tekstu?**

Privukla me je razoružavajuća iskrenost kojom autor ogoljuje društvo u kome živi samo da bi sve likove koje je ogolio iskoristio kao precizno pozicionirana zrcala u kojima naposljetku vidimo ogoljenog njega samog, sa svim snagama i slabostima, postojanostima i tajnama. Svim onim što ga čini – čovjekom.

► **Trenutno u Somboru postavljate još jedan Matišićev tekst *Moji tužni monstri* koji će uskoro imati premijeru. Što publika može očekivati od ovog projekta?**

Moji tužni monstri su nastavak *Ljudi od voska*. Novi omnibus priča s autorovim alteregom kao protagonistom. Odgovor pisca na reakciju hrvatske javnosti poslije HNK-ovske premijere *Ljudi od voska* u Zagrebu. Bez obzira na to, *Monstri* su zasebna cjelina koja će, duboko vjerujem, jednako biti zanimljiva i uzbudljiva onima koji nisu upoznati s *prequelom*, kao što ni publici predstave *Ljudi od voska* u Somboru (ali i u svim gradovima u kojima je gostovala) nije bilo potrebno predznanje o autorovom životu da bi na sceni prepoznala »dramsku istinu« tim životom inspiriranu.

► **Predstava *Odisej – stvaranje heroja* u Bijeljini, po drami mlade autorica Divne Stojanov, otvara pitanje što danas znači biti heroj. Također, u jednom Vašem tumačenju te predstave spominje se razbijanje mita o mitu. Kažite nam više o *Odiseju* i onome što ste htjeli postići?**

Bavljenjem mitom i **Homerovim** epom pokušali smo vidjeti je li ponekad važnije tko priča priču od toga o kome

se priča. Da sagledamo arhetip heroja s prostora Balkana iz više kutova, ostavljajući publici da sama zaključi je li naš Odisej stvarno heroj, antiheroj ili pak žrtva, nadajući se da će isto razmišljanje kasnije primijeniti i na neke modernije »heroje« i »neupitne« autoritete iz naše novije povijesti.

► **U Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici režirali ste *Gidionov čvor*, komad Johnne Adams, koji pokreće ozbiljna pitanja o školi, roditeljstvu, nasilju, odgovornosti i komunikaciji. Zašto Vam je bilo važno baviti se takvim materijalom?**

Ne tako davno i sam sam bio tinejdžer i sjećam se kako je jedan isti problem mnogo veći za dijete ili tinejdžera koji nemaju izgrađen mehanizam nošenja s istim, nego za zrelu individuu s iskustvom. U vremenu velikih socijalnih tema ponekad od šume ne vidimo stablo: pojedinca na kojeg sve gore spomenuto dodatno utječe. Zato mi je bilo bitno da se ta predstava postavi u Crnoj Gori, koja je prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije prva u regiji po broju samoubojstava mladih.

► **U Centru za kulturu Grada Novog Vinodolskog radili ste njihovu prvu profesionalnu kazališnu produkciju – *Otočku tercu*. Predstava je rađena prema tekstu *Sjecišta* Beatrice Kurbel. Recite nam više o toj predstavi i iskustvima rada na njoj?**

Ante Perićić, mladi novinar iz Novog Vinodolskog, pokrenuo je inicijativu da **Branka Petrić**, koja je u Vinodolskom rođena i ondje odrasla, odigra jednu predstavu u svom rodnom gradu, rame uz rame s fenomenalnom glumicom HNK Rijeka i nacionalnom prvakinjom **Olivrom Baljak** te **Anom Vilenicom**. Isprva sam bio pozvan da asistiram, ali ubrzo i da preuzmem kormilo, kako sam kasnije čuo – na Brankinu preporuku. Iako je predstava praktički bila off-produkcija, izvrstan rad i međusobno razumijevanje, kao i kemija i partnerski odnos između Branke i Olivera kao dviju otočkih sestara, rezultirali su time da predstava osvoji četiri nagrade, od čega je svakako najznačajnija *Fabijan Šovagović* koju je Olivera dobila za ulogu Bele u konkurenciji najvećih glumica hrvatskog glumišta.

► **Čini se da Vas zanimaju tekstovi koji ne nude lagodne odgovore. Mora li kazalište biti angažirano ili izazivati nelagodu kod gledatelja da bi imalo smisla?**

Kazalište ne mora ništa, ali može sve, pa čovjeku bude žao kada vidi koliko malo od toga »sve« ponekad postigne.

► **Koliko je mladom redatelju poput Vas izazovno dobiti angažman u profesionalnoj kazališnoj kući ili u nekom ozbiljnijem projektu?**

U početku je vrlo izazovno jer nema mnogo ravnatelja koji su spremni »riskirati«, odnosno koji shvaćaju da je ponekad manji rizik dati priliku nekome mladom. Mnogi e-mailovi do danas su ostali neodgovoreni, vjerojatno i nepročitani. Čini mi se da se u dosta slučajeva repertoarna politika vodi jednim jedinim sredstvom: inercijom. Kada netko mlad napokon dobije priliku, ima grč i potrebu da u jednoj predstavi pokaže sve što zna, svjestan

da će, ako »podbaci«, više vrata zatvoriti nego otvoriti. U tom stanju straha od pogreške, koja se mladima ne prašta, još je teže napraviti nešto zaista vrijedno.

Zato su zlata vrijedna kazališta s tradicijom davanja prilika mladim ljudima, koja imaju svijest da su i današnja najveća redateljska imena griješila, pogotovo na početku, te da su ih upravo te pogreške, među ostalim, oblikovale u ono što danas jesu. Jedno od takvih kazališta je Jugoslavensko dramsko pozorište, čija je scena *Studio Ćirilov* oduvijek bila rezervirana isključivo za mlade ljude, kao i Narodno pozorište Sombor, čiji se odnos prema mladima ni po čemu ne razlikuje od tretmana već etabliranih redatelja koji rade desetljećima. Predstava *Ljudi od voska* osvojila je više od dvadeset nagrada i od tada se stvari za mene drastično mijenjaju. Nakon što su je umjetnički direktori gledali na festivalima i razni ravnatelji pratili njezin uspjeh, uslijedili su pozivi, pa se čak i na poneki davno poslani e-mail odgovorilo. Još prije *Ljudi od voska*, Narodno pozorište Sombor dogovorilo je suradnju s **Miom Knežević**, koja je postavila *Izuzete*, s kojima su otišli na Sterijino pozorje, dok je ove sezone **Đorđe Nešović** napravio prekrasnu predstavu *Zašto se smije*.

Vjerujem da se odnos prema mladima polako mijenja i da neki od nas koji imamo tu sreću raditi osjećamo dodatnu odgovornost, jer smo svjesni da ne predstavljamo samo sebe, već čitavu jednu generaciju. Iskreno se nadam i vjerujem da će mladi sve više biti prisutni na kazališnoj sceni zemlje i regije.

► **Imate 31 godinu. Kako gledate na probleme generacije kojoj pripadate – koja je odrastala poslije velikih lomova, ali i s njihovim posljedicama?**

Isti su to problemi kao i kod svake druge generacije, ponekad samo presvučeni u drugačije ruho i s oscilacijama u intenzitetu. Kao i za svaku generaciju, naš cilj je da teret preuzet od prethodne bude barem malo manji u trenutku kada ga iduća generacija bude preuzimala.

► **Je li Vaša generacija zainteresirana za kazalište? Može li ono konkurirati digitalnom svijetu ili je njegova snaga upravo u tome što se događa uživo, neponovljivo i pred ljudima?**

»Živ« sadržaj koji se pred nama stvara »ni iz čega« postao je pravi luksuz u vremenu brzih, ali lako prolaznih senzacija. Koliko god efemerno kazalište bilo, vjerujem da dobra predstava, kao i energija, ne može iščeznuti. Ona samo mijenja svoj oblik i formu, živjeći u gledateljima dugo nakon što se zavjesa spusti.

► **Odrasli ste u glumačkoj obitelji, roditelji su vam Aleksandar Alač i Vesna Čipčić, a sestra Aleksandra Alač. Koliko je to utjecalo na Vaš odabir redateljskog poziva i koliko Vas je odredilo kao umjetnika?**

Esencijalno.

► **Daljnji profesionalni planovi? Nakon više predstava, planirate li možda rad na nekom filmu ili seriji?**

Akademiju sam upisao prije svega zbog filma, ali mentorstvo Nikite Milivojevića, činjenica da sam bio s glumcima na zajedničkoj klasi, i prije svega *Beogradska trilogija* na kojoj sam još na akademiji počeo raditi »odvukle« su me u jednako čaroban svijet kazališta. Ipak, i dalje se nadam da će doći dan kada ću realizirati barem neke od svojih ideja za kratke filmove, za početak.

FOTO: Nebojša Babić

75 godina od rođenja Duje Runje (1951. – 2011.)

Pedagog i društveno-politički djelatnik

Istaknuti stručnjak u pedagoškom radu te društveno-politički i kulturni djelatnik Hrvata u Vojvodini **Duje Runje** rođen je 29. travnja 1951. godine u selu Karakašica, Općina Sinj. Nakon završene osnovne škole u Sinju upisao je Franjevačku klasičnu gimnaziju, također u Sinju. Nakon toga je na Filozofskom fakultetu u Beogradu započeo studij pedagogije. Po završetku studija, 1979. godine, preselio se u Suboticu, gdje je radio i živio do kraja života. U Subotici je zasnovao i obitelj, sa suprugom **Ljubicom** ima kćerku **Silviju**.

Početkom 1979. godine zaposlio se u Predškolskoj ustanovi *Naša radost* u Subotici, u kojoj je kao vrsni pedagog i cijenjeni pravnik proveo cijeli svoj radni vijek, a jedno vrijeme bio je i ravnateljem ustanove (1989.–93.). Usporedo je diplomirao na Pravnom fakultetu u Novom Sadu. S **Violetom Vrcelj Odri**, kolegicom pedagoginjom iz PU *Naša radost*, koautor je didaktičkog materijala namijenjenog poticanju mišljenja kod djece u dobi od 4 do 8 godina *Moji koraci*, kao i radnih listova iz matematike *Sad znam bolje*. Bio je na čelu stručnog tima 1987. godine kao idejni tvorac i autor imena najveće dječje manifestacije ovoga grada, manifestacije svekolikog dječjeg stvaralaštva *Klincijada*. Također, dao je veliki prinos u razvoju predškolskog odgoja, napose u uvođenju inovativnih sadržaja i suvremenih metoda rada, ne samo u Subotici nego i u Vojvodini.

U život hrvatske zajednice uključio se u drugoj polovici 90-ih godina XX. stoljeća. Isprva je suradnik subotičkog dvotjednika *Žig*, u kojemu redovito objavljuje aforizme u rubrici *Dujizmi*. Jedan je od utemeljitelja Hrvatskoga akademskog društva (1998.), čiji je bio i predsjednik u jednom mandatu (2003. – 2007.). Velika je njegova zasluga za okupljanje znanstvene elite Hrvata u Vojvodini te organiziranju prvih znanstvenih skupova Hrvatskog akademskog društva, u kojima je i sam sudjelovao. Kao autor ili suautor objavio je desetak znanstvenih i stručnih radova u zbornicima i periodici iz domene pedagogije, socijalne psihologije i društvenog položaja hrvatske zajednice. Također, bio je suradnik *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, čije je značenje i važnost prepoznao od samoga početka izrade te radio na njegovom promicanju. Bio je jedan od osnivača Hrvatskog društva za pomoć učenicima *Bela Gabrić* 2002. godine.

Jedan je od osnivača političke stranke Hrvatskoga narodnog saveza (1998.) i njegov prvi dopredsjednik. Imao je ključnu ulogu u ponovnom objedinjavanju Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i Hrvatskoga narodnog

saveza početkom 2004., nakon čega postaje dopredsjednik DSHV-a, što je ostao do smrti. Bio je aktivni suradnik stranačkog glasila *Glas ravnice*, a od 2007. je i član redakcije.

Kao vijećnik prvog saziva Hrvatskoga nacionalnog vijeća i član Izvršnog odbora HNV-a bio je zadužen za obrazovanje. Skupa s nekoliko osoba iz Hrvatskog akademskog društva, inicijator je i realizator školovanja na hrvatskom jeziku, kao i otvorenja vrtića na hrvatskome u samostanu sestara Kćeri milosrđa u Subotici. Zbog neslaganja s politikom HNV-a 2005. podnosi ostavku i na mjesto člana IO HNV-a, a kasnije i na mjesto člana Vijeća. U drugom sazivu HNV-a, 2010., biran je za člana Izvršnog odbora zaduženog za informiranje.

Dva puta je biran za narodnog zastupnika u Skupštini AP Vojvodine (2004. i 2008.). Prvi je predsjednik Upravnog odbora Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Godine 2010. imenovan je za člana Programskog odbora Radiodifuzne ustanove Vojvodine.

Premинуo je 6. studenoga 2011. godine u Subotici, a pokopan je na Bajskom groblju.

(ZKVH)

225. obljetnica doseljavanja Hrvata u Boku (VI.)

Banatski kajkavci s dviju strana granice

Iako se danas sela u kojima žive nalaze u dvije različite države – Rumunjskoj i Srbiji, banatski kajkavci predstavljaju jedinstvenu skupinu hrvatskih naseljenika

Doseljenje Hrvata kajkavaca u Banat rezultat je nekoliko povezanih procesa u 18. stoljeću. Požarevačkim mirom 1718. godine Habsburška je Monarhija stekla teritorije u Banatu i Olteniji koji su danas dijelovi Srbije i Rumunjske. Ta su područja, koja su na početku bila pod izravnom upravom Dvorske komore, Habsburgovci nastojali naseliti katoličkim stanovništvom iz različitih dijelova Monarhije (i različitih narodnosti). Istodobno, od druge polovice 18. stoljeća Monarhija je provodila reformu Vojne krajine. U okviru te reforme Zagrebačkoj su biskupiji oduzete zemlje u Pokuplju, a u zamjenu joj je dodijeljeno komorsko dobro Biled u Banatu. Na novi posjed, odnosno u sela Neuzinu, Boku, Klariju i Keču Biskupija je (nakon višegodišnjih pregovora) preselila svoje predijalce iz Pokuplja. Iako na relativno širokom prostoru, te su skupine doseljenika 120 godina, tj. sve do kraja Prvoga svjetskog rata, živjele u istoj državi. No, 1918. godine Austro-Ugarska se raspala, te je 1920. između novostvorenog Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca i sada proširene Kraljevine Rumunjske uspostavljena, a zatim 1924. i korigirana, granica, četiri skupine Hrvata u Banatu našle su se u dvije različite države: Keča je pripala Rumunjskoj, a preostala tri sela Srbiji.

Kajkavsko narječje

Hrvatski jezik povijesno i danas čine njegova tri narječja (koja se dalje dijele na dijalekte, poddijalekte, skupine govora itd.): štokavsko, čakavsko i kajkavsko. Kao što se ni za jedan prirodni jezik u pravilu ne može odrediti točno vrijeme pojavljivanja, tako se ni za kajkavski ne zna kada je »nastao«. Međutim, može se reći da vrijeme postanka kajkavskoga seže u kasni srednji vijek, u vrijeme između kraja 12. i 15. stoljeća, kada se hrvatska narječja počinju jače međusobno diferencirati i kada se među njima pojavljuju razlike po kojima se ona prepoznaju do danas (Lisac 2009: 266–269). Današnji pak razmještaj narječja razlikuje se od tadašnjega zbog osmanlijskih prodora s istoka koji su uslijedili od 15. do 17. stoljeća, tako da su područja nekih dijalekata pomaknuta na zapad, a prostor kajkavskog narječja, kao i čakavskog, posljedično je smanjen migracijama štokavskog stanovništva (Brozo-

vić 1963; Celinić 2020). Pritom nije neobična ni pojava izoliranih dijelova (»otoka«) jednog narječja u drugom. To je uvjetovalo i međusobne utjecaje među narječjima. Turopoljski i posavski govori, kojima su govorili doseljenici u srpski i rumunjski Banat, nalaze se na graničnom području prema štokavskom, što do neke mjere određuje njihove karakteristike. Osim toga, migracije su odredile i izgled današnjeg teritorija upotrebe kajkavskog narječja, odnosno činjenicu da taj prostor nije jedinstven, nego se dijeli na središnje i periferne dijalekte. Središnji su u sjeverozapadnoj Hrvatskoj (Hrvatsko zagorje, Međimurje, Podravina, Moslavina, Prigorje, Turopolje, Pokuplje...), a periferni zapadnije, u Gorskom kotaru. Oko daljnje podjele tog prostora s obzirom na dijalekte u literaturi ima raznih pogleda, od osnovne četverodijelne podjele s obzirom na naglasne razlike koju je uspostavio **S. Ivšić** (Ivšić 1936) do detaljnijeg članjenja na 15 dijalekata **M. Lončarića** (1996). U dijaspori se, osim u srpskom i rumunjskom Banatu, kajkavski govori i u Mađarskoj: u mađarskom dijelu Gradišća (Vedešin, Umok) te u Pomurju i Podravini (Celinić 2020: 2).

Osim govorne upotrebe od srednjeg vijeka, kajkavski je u prošlosti živio i kao književni jezik. Naime, od ranoga novog vijeka postojala je prijevodna i izvorna književnost, te ostala pismenost na staroj kajkavštini osobite, književne stilizacije (detaljan opis v. u radovima **A. Šojata** koji su sabrani u Šojat 2009). U 17. stoljeću kajkavski element ušao je i u hibridni izričaj ozaljskoga književnog i jezičnog kruga, utemeljen na mješavini triju narječja. Njegov je doseg doduše bio ograničeniji i sveden na okvire književne djelatnosti na području zrinско-frankopanskih posjeda središnje Hrvatske (od Međimurja do Primorja; Vončina 1977).

Otkuda kajkavci u Banatu?

Činjenica da u Banatu ima kajkavaca uglavnom je izvan stručnih krugova slabo poznata ili čak i posve nepoznata. Banat je etnički i vjerski šarolik prostor, podijeljen između Mađarske, Rumunjske i Srbije, na kojem se tijekom vremena naselilo čak nekoliko različitih hrvatskih skupina: karaševski Hrvati, Šokci u Rekašu, kajkavci – koje

literatura naziva i Turopoljcima (Manea-Grgin 2012: 7-8), Hrvati u Čeneju koji su stigli iz Brinja, Hrvati u Potisju i Podunavlju, a **Krpan** spominje i danas izgubljene/asimilirane Hrvate u Novom Bečeju (Krpan 1990a: 81-82).

Iako se danas sela u kojima žive nalaze u dvije različite države – Rumunjskoj i Srbiji, banatski kajkavci predstavljaju jedinstvenu skupinu hrvatskih naseljenika. Doselili su se na područje Banata kasnije negoli Šokci ili karaševski Hrvati, ali upravo se zato o njihovu dolasku zna puno više nego o povijesti drugih dviju skupina, za koje se uglavnom iznose pretpostavke i teorije, osobito kad su u pitanju Karaševci (Vulić 2022: 77, Krpan 1990b: 20, Manea-Grgin 2012: 51-62). Tako se za kajkavce dobro

Obitelj Žunac, 1928.

zna da su doselili iz Pokuplja, na kraju 18. i na samom početku 19. stoljeća. To je preseljenje bilo rezultat nekoliko procesa tijekom 18. stoljeća koji su povezani s protuturskim ratovima, odnosno sa širenjem Habsburške Monarhije na područje Banata, koje je od prve polovice 16. st. bilo pod osmanskom vlašću. Nakon pobjeda **Eugena Savojskog**, dakle, Požarevačkim mirom 1718. godine, Habsburška je Monarhija stekla teritorije u Banatu i Olteniji. Na početku su novostečena područja bila pod izravnom upravom Dvorske komore – sve do 1778., a od te godine uprava nad Banatom prepuštena je – kao mjera decentralizacije – Ugarskoj, odnosno od 1781. Ugarskom namjesničkom vijeću (Marjanucz 2016: 70, 74). Iako se promjenom nadležnosti politika prema Banatu nije značajno promijenila, za naseljavanje kajkavaca važno je upravo onih prvih šezdeset godina, kad je Banatom upravljala centralna vlast, jer je to olakšalo razmjenu zemljišta između Komore i Zagrebačke biskupije (Čavrak 2015: 61).

Budući da je Banat u trenutku kad ga je Monarhija stekla bio slabo naseljena pokrajina visokog prirodnog

potencijala, Habsbugovci su poduzeli mjere za kolonizaciju tog područja, melioraciju zemljišta (gradnja kanala Bega), poticanje gospodarstva (Neumann 2016: 20). Tijekom više od sto godina, jer prve su kolonizacije započele već 1722. godine (prvi »Schwabenzug«) i trajale do prve polovice 19. st., u Banat su doselile skupine Nijemaca, Austrijanaca, Slovaka, Mađara, Čeha, Talijana, Španjolaca, Francuza (neke su danas asimilirane), stvarajući polako novu demografsku sliku regije (Marjanucz 2016).

Istodobno, od druge polovice 18. stoljeća Monarhija je provodila reformu Vojne krajine (Jurišić 1994: 99), u okviru koje je Zagrebačkoj biskupiji 1784. oduzeto dobro Pokupsko, da bi bilo priključeno Vojnoj krajini, a u zamjenu joj je dodijeljeno komorsko dobro Biled u Banatu. Vazali zagrebačkog biskupa, predijalci, našli su se u vrlo nepovoljnom položaju – izgubili su kmetove (koji su postali krajišnici), oduzete su im šume, nametnute dodatne novčane obveze, što ih je bacilo u dugove (Jurišić 1992: 163-164) te su praktično bili prisiljeni prihvatiti preseljenje. Iako je 1788. prva skupina naseljenika stigla u Neuzinu, proces se otegao pa je u jednom trenutku čak done-sena odluka o vraćanju na staro stanje, što je, međutim, bilo nemoguće provesti pa su 1800. biskupijska dobra definitivno predana krajiškim vlastima (Jurišić 1994: 105-109), a 1801. stigli su naseljenici iz Pokuplja i u Keču, Klariju (danas Radojevo) i Boku.

Iako na relativno širokom prostoru, te su četiri skupine doseljenika 120 godina, sve do kraja Prvoga svjetskog rata, živjele u istoj državi i održavale kontakte, a i danas među njima postoje rodbinske veze, o čemu svjedoči i *Genealogija Hrvata iz Keče* (Mixich 2020). No, 1918. Austro-Ugarska se raspala, a 1920. uspostavljena je granica između novostvorenog Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca i sada proširene Kraljevine Rumunjske. Kad je 1924. granica korigirana, četiri skupine kajkavaca u Banatu našle su se u dvije različite države – Rumunjskoj i Srbiji. Osobito je za Keču razdoblje od kraja Prvog svjetskog rata do definitivne uspostave granice (1918. – 1924.) bilo turbulentno jer je najprije selo zauzela srpska vojska, zatim je granica povučena preko samoga sela, nekima »na kraj avlije«, kako svjedoči **Adam Mixich** (2014: 55), da bi 1924. razmjenom teritorija između Rumunjske i Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca Keča je definitivno pripala Rumunjskoj. Iako su u obje zemlje nakon Drugog svjetskog rata uspostavljeni komunistički režimi, odnosi između Rumunjske i Jugoslavije zahladili su nakon raskida između **Tita** i **Staljina** 1948. Posljedica je za Hrvate bila i ta da su mnogi kao »kulaci« i pripadnici manjine 1951. deportirani u Bărăgan, odakle su se u rodno selo vratili tek 1955. Deportacija ih je pogodila i ekonomski i demografski (Mixich navodi da tijekom povratka više nije bilo dovoljno djece za školu).

I. Olujić, S. Požar i P. Radosavljević
(Zbornik radova *Hrvati u Boki*, 2025.)

In memoriam: Jašo Šimić (1953. – 2026.)

Istaknuti član hrvatske zajednice u Srbiji **Jašo Šimić** preminuo je iznenada u petak, 1. svibnja. Rođen je 1953. godine u Đurđinu. Defektološki fakultet u Zagrebu završio je 1979. godine, na odsjeku za poremećaje u ponašanju i mentalnu retardaciju. Dodatno se usavršavao na specijalizaciji iz predškolske pedagogije na Filozofskom fakultetu u Beogradu.

Od 2002. do 2018. godine obnašao je dužnost ravnatelja Predškolske ustanove *Naša radost* u Subotici, u kojoj je prethodno radio kao stručni suradnik, odnosno defektolog. Posebno je zaslužan za uvođenje Montessori programa te bilingvalnih odgojnih skupina na hrvatskom jeziku.

Bio je jedan od osnivača Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Također, bio je elektor u prvom sazivu Hrvatskog nacionalnog vijeća, a u razdoblju od 2006. do 2008. godine bio je zadužen za područje obrazovanja u Izvršnom odboru HNV-a.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Digitalizirana notna građa Josipa Andrića

U sklopu redovitih aktivnosti Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata na digitalizaciji stare i arhivske građe od značaja za kulturu i povijest ovdašnjih Hrvata, digitalizirana je zbirka notne građe glazbenika, jezikoslovca, pripovjedača i publicista **Josipa Andrića** (Bukin, 1894. – Zagreb, 1967.). Notnu građu Zavodu je ustupio profesor glazbe **Vojislav Temunović** iz Subotice. Digitaliziranu i javno dostupnu notnu građu iz Andrićeva opusa, uz ranije objavljene materijale, sada čini ukupno 75 kompozicija – narodnih kola, elegija, skladbi za klavir i druge instrumente. Notna građa dostupna je u pdf formatu na web stranici ZKVH-a – www.zkvh.org.rs – u dijelu *Digitalizirana baština*.

Inače, Josip Andrić je skladao mnogo, više od 700 djela. Skladao je već od gimnazijskih dana, isprva najviše za tambure (oko 180 skladbi za tamburaški orkestar), a poslije za različite komorne i orkestralne sastave.

H. R.

Heureka – termos!

Na jednoj od mnogobrojnih televizija za koje ne znaš čemu služe osim da kroz reklamni i »informativni« program veličaju Vođu i Partiju – TV *Hype* se zove – u prigodničarskoj anketi zvanoj »Gde ćete za 1. maj?« jedna je gospođa, tvrdeći da za izlete i prateću potrošnju nema novaca, dala i više nego originalan odgovor: »Ako budu radili lekari, da iskoristim manju gužvu; znači, lekar, laboratorija, apoteka i da se obezbedim za praznike da imam«. I ma koliko ova izjava, kao u onoj reklamni, »zvuči šašavo«, u njoj i te kako ima logike, samo ako se u obzir uzme stanje u kom nam se zdravlje općenito nalazi. Nešto poput shoppinga kada svi praznuju pa da se na miru, bez gužvi, onako ljudski namire prijeke potrebe. A ako može, i više od toga. Da je rađe – još tisuću ovakvih anketa (a nije sigurno da nije), teško da bi netko malo »radikalizirao« svoj odgovor i rekao kako iz čista mira Praznik rada želi provesti u bolnici: da mu se urade pretrage i da se nakon toga, uz brižni osmijeh sestrice, opruži u krevet i odmori k'o čovjek, pa k'o nov izađe iz nje nakon nekoliko dana. Ne, takav odgovor iz prve biste prepoznali da je namješten za potrebe montipajtonovskog uma.

Ali, postoji puno ljudi koji za 1. maj – jednako kao i za Božić, Ramazan, Pashu, Novu godinu ili bilo koji drugi dan – moraju biti u bolnici. Takve osobe, bile one bolesne ili su pak na rođiljskom, osim obvezne medicinske skrbi, imaju i neke svoje potrebe kao što je, primjerice, održavanje osobne higijene. A za to je, naravno, potrebna voda. U nekim normalnim okolnostima podrazumijeva se da za njeno korištenje postoji jednostavan izbor: hladna ili topla. U onim drugim – ratovi, elementarne nepogode ili pak obična vojna – ljudi nemaju izbora pa se »čeliče« kako znaju i umiju.

Na primjeru subotičke bolnice, potvrđeno je iz same ustanove, pacijenti i osoblje bili su najbliže vojničkim uvjetima: ima vode, ali samo hladne. Tek nakon obraćanja građana redakcijama i pisanja pojedinih medija da u subotičkoj Bolnici nema tople vode, iz ove je ustanove stigao odgovor da je u tijeku remont svih izmjenjivača topline te da je zbog toga došlo do kratkotrajnog prekida u isporuci tople vode. Kako navode, problem je brzo riješen i trenutačno je »u svim jedinicama osigurana odgovarajuća opskrba toplom vodom«. I koliko god neugodno za pacijente, roditelje, novorođenčad, djecu, stare ili nemoćne bilo – a više je nego neugodno – normalno je da nekad negdje dođe do problema u opskrbi tople vode. Pa to se svakodnevno događa i u kućanstvima.

Nije, međutim, normalno da se komunikacija pacijenata odvija s uredništvima novina ili portala, a da nakon toga PR službe (umjesto ravnatelja) kao u sudnici, u svojstvu optuženoga, odgovaraju također medijima. Nije normal-

no da se mediji hrane »second hand« informacijama da je jedna sugrađanka »od kolegice čula da se na dječjem odjelu voda grije u ketleru i miješa s hladnom vodom kako bi se kupale bebe« jer takve informacije ne služe ničemu osim stvaranju zbrke, nezadovoljstva i bijesa kod građana.

Ako je, pak, baš tako; ako je točno da su donedavno normalne okolnosti bile da se »naši sugrađani pred operaciju peru hladnom vodom, čemu svjedočim i sama«, onda situacija na relaciji pacijenti – bolničko osoblje nije normalna, i to na najobičnijoj ljudskoj razini komunikacije.

Što bi onda bilo normalno?

Pa prvo to da se pacijetima, ako treba i pojedinačno, »od kreveta do kreveta«, objasni da je situacija takva da zbog remonta jedno kraće vrijeme neće imati tople vode i da ih stoga, uz duboku ispriku, uprava Bolnice i sve osoblje najljepše mole za razumijevanje. Prilikom vođenja takvog dijaloga zgodno bi bilo zamoliti pacijente da se zbog novonastale situacije ne žale odmah medijima jer su ovi, to je opće poznato, skloni od buhe napraviti slona. I to posebno oni mediji koji ne vide kako smo uspješni na svim planovima nego u svakom jajetu traže dlaku ne bi li je pod povećalom prikazali javnosti. Osim usmenih informacija koje će podijeliti s pacijetima, moglo bi se razmisliti i o ispisivanju jednostavne poruke na vratima svakog odjela da »zbog remonta nema tople vode, za detaljnije informacije obratiti se osoblju«. Ali, to možda i ne bi bilo dobro jer bi to mogao vidjeti i svaki posjetitelj, a među njima svakako ima i blokadera koji će to slikati i odmah odnijeti u neku od neprijateljskih redakcija, čime se čin tajnosti obesmišljava i ruši u startu.

Ipak, možda bi u sličnim situacijama – o tome vrijedi posebno razmisliti – u komunikaciji s korisnicima usluga subotičke Bolnice valjalo reći da kažu svojim bližnjima da kada im dolaze u posjet ponesu što više termos a u koje će, umjesto čaja ili kave, sipati toplu vodu. Zlu ne trebalo.

Z. R.

Komemoracija i objave političkih stranaka

Sjećanje na protjerivanje Hrvata iz Srijema

Šestog svibnja 1992. u Hrtkovcima je održan miting na kojemu je organizator **Vojislav Šešelj** pročitao imena sedamnaestero viđenijih mjesnih Hrvata, kojima je javno poručeno da se imaju iseliti jer će u protivnom biti protjerani. Iako je nasilno protjerivanje vojvođanskih Hrvata započelo još 1991. etničkim incidentima u Novom Slankamenu, kao i drugim mjestima u Srijemu, događaj u Hrtkovcima prepoznat je u javnosti kao najeklatantniji primjer. Nevladine udruge govore o tome kako je tijekom 1990-ih Vojvodinu moralo napustiti između 35 i 40 tisuća Hrvata, od kojih je 25 ubijeno.

Komemoracija za 34. obljetnicu

Prema najavama, u srijedu, 6. svibnja, u Hrtkovcima je prigodnim programom obilježena 34. obljetnica početka progona srijemskih Hrvata. Nakon svete mise u crkvi sv. Klementa sudionici komemoracije obišli su mjesno groblje i položili vijence na grob ubijenog **Mijata Štefanca**, žrtve progona Hrvata u Srijemu 1990-ih godina.

Vijence su, prema najavama, položili predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Zavičajnog kluba Hrtkovčana *Gomolava* i mjesnog HKD-a *Nikola Dogan*.

Inače, u periodu od 10. svibnja 1992. godine do 1. srpnja 1992. godine oko dvadeset hrvatskih obitelji je fizički

izbačeno iz svojih kuća u Hrtkovcima, dok su mnogi pod pritiscima pristali na razmjenu imovine. Početkom 90-ih godina Hrvata je u Hrtkovcima bilo nešto više od tisuću, a na popisu iz 2022. godine Hrvata je tek 166.

DSHV: Zločini se prešućuju

U povodu 6. svibnja, na obljetnicu početka progona vojvođanskih Hrvata iz njihova zavičaja, oglasili su se Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i Liga socijaldemokrata Vojvodine.

U objavi na FB stranici DSHV-a, koju potpisuje predsjednik stranke **Tomislav Žigmanov**, među ostalim, ističe se kako se od izbjeglih Hrvata do danas gotovo nitko nije vratio u rodni kraj. Dodaju i da pravosudna tijela u Srbiji do sada nisu, osim u jednom slučaju, pokretala sudske postupke za učinjene zločine na teritoriju Vojvodine u to vrijeme, premda su bile podnijete kaznene prijave.

»Ovi se zločini razrađenim politikama prešućuju, na što mi u DSHV-u ne pristajemo«, navodi se.

Kako se dodaje, za zločine nad Hrvatima u Vojvodini pravomoćno je osuđen, pred međunarodnim sudom u Haagu, Vojislav Šešelj, isti onaj koji je nakon toga »nastavio svoje političko djelovanje, koje je dijelom usmjereno ne samo na nijekanje činjenica zbog kojih je osuđen – zločina nad Hrvatima u Srijemu, nego i na aktivno djelovanje u mjestu u kojemu su se zločini u događali, kao što su Hrtkovci«.

»Smatramo tako što za nedopustivo djelovanje za svaku demokratski legitimiranu državu, napose za onu koja ima status kandidata za članstvo u EU«, navodi se.

DSHV će nastaviti intenzivnije raditi na uspostavi sadržajne kulture sjećanja o stradanju Hrvata u Vojvodini tijekom 1990-ih, koja će za rezultat imati javno spomen-obilježje za žrtve te prigodno i stalno komemoriranje.

»Kultura sjećanja ne smije biti instrument podjela, ideološke manipulacije niti povijesnog revizionizma, nego prostor susreta – gdje se priznaje i potvrđuje patnja onih

koji su trpjeli, bez uvjetovanja, relativizacije ili selektivnosti», zaključuje se u objavi DSHV-a.

LSV: Poraziti politiku zločina i mržnje

Podsjećajući na početak organizirane kampanje progona, prijetnji i pritiska na građane hrvatske nacional-

nosti u Srijemu, Liga socijaldemokrata Vojvodine priopćila je da »europska Srbija mora poraziti politiku zločina i mržnje«.

»Srbija, ako želi postati moderna, demokratska, europska država, mora jasno i glasno kazati 'ne' politici zločina iz devedesetih godina, kazniti sve one koji su sudjelovali u ubojstvima i etničkom čišćenju Vojvodine, a one koji su ga politički podržavali lustrirati i time udaljiti iz javnog života«, navodi se u priopćenju koje potpisuje portparol stranke **Aleksandar Marton**.

LSV ističe kako su Hrtkovci od 6. svibnja 1992. postali »poligon kriminalne i zločinačke politike«.

»Umjesto da okrene novi list i danas u svim medijima podsjeti da je zbog zločina u Srijemu osuđen na dugogodišnju zatvorsku kaznu, zbog poticanja progona, deportacije i prisilnog raseljavanja Hrvata, Šešelj će danima sjediti na režimskim medijima i ponovo sijati mržnju. Istu kao i devedesetih godina. Tada uz suučesništvo **Miloševića**, a danas **Vučića**«, navodi se.

H. R.

Elementarna nepogoda iznenadila građane zapadne Bačke

Potresi kod Monoštora

U noći 5. svibnja, u 2 sata i 35 minuta, područje Monoštora pogodio je potres magnitude 4,2 prema Richterovoj ljestvici. Desetak minuta nakon glavnog udara zabilježena su još dva slabija potresa. Epicentar potresa bio je na području između Monoštora i Bezdana, a podrhtavanje tla osjetilo se i u pograničnim dijelovima Srbije, Hrvatske i Mađarske, osobito u Somboru i Apatinu.

Stradali i ozlijeđeni nema, ali je potres prouzročio materijalnu štetu. Najveća materijalna šteta zabilježena je u Monošturu. Oštećeni su pojedini stambeni objekti, kao i crkva svetih Petra i Pavla, s čijeg su stropa otpali dijelovi žbuke.

Pomoćnik gradonačelnika Sombora **Davor Francuz** izjavio je da će građani oštećenja na privatnim objektima moći prijavljivati u mjesnu zajednicu.

»Crkva, Vatrogasni dom i Dom kulture u Monošturu pretrpjeli su štetu koja će zahtijevati sanaciju. Na kućama nema velikih oštećenja. Potres nas je neugodno iznenadio, ali hvala Bogu nije bilo teških posljedica, a tim građevinskih stručnjaka grada brzo je bio na terenu«, kaže Francuz.

Pokrajinska vlada bit će partner Gradu Somboru i svim prigradskim naseljima pogođenim potresom u sanaciji štete, planiranju i provedbi građevinskih radova, te ujedno biti na raspolaganju stanovnicima naselja u Bačkoj koja se nikada ranije nisu suočila sa sličnim elementarnim nepogodama. U tom smislu, objekte oštećene potresom 5. svibnja obišao je potpredsjednik Pokrajinske vlade **Tomislav Žigmanov**.

»U situacijama prirodnih nepogoda Pokrajinska vlada uvijek reagira na jednak način – pokazujemo interes za ljude koji su pretrpjeli nepogodu, stanje objekata na tim područjima i nastalu štetu. Mora se pohvaliti brza i adekvatna reakcija administracije Grada Sombora, budući da su predstavnici gradskih vlasti i stručne službe odmah izašli na teren te započeli s utvrđivanjem oštećenja objekata«, kazao je Žigmanov prilikom posjeta Monošturu.

Inače, dan kasnije, 6. svibnja, u 4.28 sati na istoj lokaciji u Bezdanu dogodio se još jedan potres. U pitanju je bio zemljotres magnitude 1,5 stupnja po Richteru, što ga deklarira kao potres veoma slabog intenziteta. S obzirom na jačinu, mala je vjerojatnoća da je potres izazvao materijalnu štetu.

H. R.

79. znanstveni kolokvij ZKVH-a

O utjecaju mode na transformaciju svečane ženske bunjevačke nošnje

»Povijest mode bilježi već poznate primjere kada se visoka, odnosno dizajnerska moda inspirira tradicijskom kulturom, je li to narodni vez, jesu li to elementi narodne arhitekture, dekorativni elementi s narodne keramike. Ono što je mene u ovom istraživanju zanimalo jest upravo obrnuti proces, a to je utjecaj vizualnih elemenata ili oblika visoke mode na narodni, tj. tradicijski kostim«, istaknula je Ljubica Vuković Dulić

Znanstveni kolokvij Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, 79. po redu, na temu »Utjecaj modernog modnog sustava na antimodu – transformacija svečane ženske bunjevačke nošnje u subotičkoj regiji« održan je u srijedu, 29. travnja, u Gradskom muzeju Subotica. Predavačica je bila muzejska savjetnica, povjesničarka umjetnosti **Ljubica Vuković Dulić**, a predavanje je dio znanstvene konferencije Interreg VI-A IPA programa prekogranične suradnje Mađarska – Srbija u okviru projekta »Modernizam u Bačkoj – Timsom2«, realizirano prošle godine u listopadu u suradnji Gradskog muzeja Subotica i Muzeja *István Türr* iz Baje, a ovog puta sa ZKVH-om.

Modni stilovi u tradicijskom kostimu

Istraživanje na spomenutu temu dio je, kako je navela Vuković Dulić, prekograničnog projekta koji tematizira period na početku XX. stoljeća, a to je period modernizma.

»Pojavila se mogućnost da se analitičkim pristupom sagleda jedan oblik bunjevačke narodne nošnje kao tradicijskog kostima koji se po svojim vizualnim elementima uklapa upravo u period modernizma. Cilj je bio da se sagledaju i uoče, a jednako tako mapiraju i imenuju oni vizualni elementi koji su na jednom tradicijskom kostimu preuzeti iz visoke mode iz tzv. visokomodnog obrasca. Povijest mode bilježi već poznate primjere kada se visoka, odnosno dizajnerska moda inspirira tradicijskom kulturom, je li to narodni vez, jesu li to elementi narodne arhitekture, dekorativni elementi s narodne keramike. Ono što je mene u ovom istraživanju zanimalo jest upravo obrnuti proces, a to je utjecaj vizualnih elemenata ili oblika visoke mode na narodni, tj. tradicijski kostim«, istaknula je.

Kada je riječ o istraživanju utjecaja mode na svečane ženske bunjevačke nošnje, Ljubica Vuković Dulić je dodala kako postoji nekoliko pojmova koji predstavljaju njegovu okosnicu, a to su moda, antimoda, modernizam i *art deco*.

»Moda i antimoda zaokružuju dva različita odjevna koncepta koji postoje paralelno u vrijeme modernizma. Izvori koje sam koristila za ovo istraživanje su fotografije subotičkih fotografa s kraja XIX. i početka XX. stoljeća, originalni predmeti iz privatnih i muzejskih zbirki, stručne publikacije, muzejski katalozi i relevantne web stranice«, rekla je ona dodajući kako moda predstavlja dominantan stil u određenom periodu i to u području odjeće, obuće, frizure, ponašanja pa čak i stila života.

Pojam antimode govori o tome da se stalna odjeća mijenja sporo u vremenu, a vrijednost joj zavisi od toga koliko dugo traje, odnosno vrednija je što duže traje. Antimoda također naglašava lokalno, autentično i tradicionalno, nasuprot industrijskom, konzumerskom i brzom modnom sistemu.

»Na temelju toga možemo raspoznati i tradicionalni antimodni odjevni obrazac Bunjevaka u Bačkoj, odnosno u regiji između Baje, Sombora i Subotice. Taj obrazac se sastoji od bluze, suknje, pregače, podsuknje, turni-

ra (ispod suknje) i oglavlja. Ovaj tradicionalni odjevni obrazac nije se generalno mijenjao od sredine XIX. stoljeća pa sve do njegovog nestanka 1960-ih godina. No, tijekom vremena dominantni modni stilovi dotakli su i ovaj tradicionalni odjevni koncept», istaknula je Vuković Dulić.

Uz zaključak da je izražen utjecaj i raširenost modnog stila ostavio vidni trag i na elementima tradicionalne ženske bunjevačke nošnje kao jednog od antimodnog obrasca u subotičkoj regiji, Ljubica Vuković Dulić je prikazala primjere s fotografija modnih i antimodnih oblika kod Bunjevaka: *flapper* haljina, moderne cipele i tradicionalno oglavlje; tradicionalna odjeća te *art deco* vjenčani vijenac i moderne cipele; moderno oblikovane bluze, frizure, moderne cipele.

Suradnja ustanova kulture

Nazočnima su se na početku znanstvenog kolokvija obratili ravnateljica Gradskog muzeja Subotica **Olga Kovačev Ninkov** i v. d. ravnatelja ZKVH-a **Josip Bako** koji je među ostalim izrazio zadovoljstvo zbog suradnje ove dvije ustanove kulture.

»Nadam se da ćemo i u budućnosti surađivati jer ovo je upravo ono što smo htjeli postići. Ljubica, kao uposlenica Muzeja i dugogodišnja suradnica ZKVH-a, obradila je jednu zavičajnu temu koja je od interesa i za nas, pa smo htjeli ovo predavanje koje je već bilo prezentirano, predstaviti i publici koja prati rad Zavoda, da tako kažem 'našem svitu', odnosno što većem broju ljudi. Cijenimo

ovakve vrste doprinosa ljudi koji rade u različitim ustanovama kulture, kada u svojim matičnim ustanovama delegiraju zavičajne teme«, istaknuo je Bako.

Nakon predavanja posjetitelji su mogli pogledati izložbu »Promjene u modi – historicizam, secesija, art deko 1880.–1940.« autorice **Judit Anne Szatmári**, voditeljice zbirke tekstila *Kiscelli Múzeum* iz Budimpešte. Postavka ove izložbe inkorporira neke od portreta i dvije haljine iz zbirke Gradskog muzeja u Subotici, kao i izbor fotografija iz knjige dr. **Judit Raffai** *Komponovane fotografije – Subotički fotografi od 1860. do 1940. godine*.

Izložba je putujuća, a u subotičkom Gradskom muzeju može se pogledati do 25. srpnja.

I. Petrekanić Sič

Iz arhivskih građa

Hoteli i kavane iz povijesti Rume

Bila su to mjesta gdje se odvijao najveći dio društvenog života – održavali su se politički skupovi, sastanci, besjede, predavanja, igranke, a svako od njih bilo je poznato i po specijalitetima domaće kuhinje

Pejačević. U kavani hotela bila je 1825. godine smještena poštanska stanica», navodi Mijić.

Hotel Orla ostaje u vlasništvu obitelji Pejačević do 1896. godine. Novog vlasnika dobija 1924., kada ga, za 24.000 forinti kupuje **Lorenc Mikolaci**, čime počinje značajna etapa u povijesti ovog objekta, koji u narednim godinama dobija novi izgled i funkciju. Mikolaci provodi temeljnu rekonstrukciju i dogradnju kata, čime hotel dobija suvremeniji i reprezentativniji izgled, kao i smještajni dio za goste. Nakon završenih radova počeo je raditi punim kapacitetom 1933. U periodu između dva svjetska rata hotel Orla postaje jedno od najvažnijih mjesta društvenog života u Rumi, te simbol građanskog života i razmjene ideja. U njemu su se okupljali ugledni građani, trgovci, putnici, liječnici, umjetnici i predstavnici tadašnje

Poslije Prvog svjetskog rata u Rumi su postojala tri hotela – *Orla*, *Kruna* i *Lovac*, kao i osamdesetak kavana. Bila su to mjesta gdje se odvijao najveći dio društvenog života grada – održavali su se politički skupovi, sastanci, besjede, predavanja, igranke, a svako od njih bilo je poznato i po osobenim specijalitetima domaće kuhinje.

Obnova Orla

Marko Mijić iz Rume već dugo je posvećen istraživanju pojedinih tema iz povijesti Rume. Među njima su i priče o rumskim hotelima i kavana, što nije neobično budući da je i sam proveo radni vijek u ugostiteljskoj firmi, koja je bila smještena upravo u najstariju kafanu, kod *Orla*, odnosno – hotel *Adler (Orla)*.

»Hotel Orla bio je jedna od prve tri građevine od tvrdog materijala u novoj Rumi. Izgradio ga je u 18. stoljeću osnivač moderne Rume, baron **Marko**

schmee01@gmail.com

društvene elite. U kući u dvorištu hotela živio je i stvarao lokalni slikar **Koča Vandeković**, koji je mlad preminuo, te nije postao poznat, ali je stigao oslikati enterijer hotela – hodnike, stropove, sobe.

»U kavanskom dijelu bio je smješten bilijarski stol i stolovi za kartanje, za kojima se služilo i piće, pored dnevnog tiska koji se nalazio u drvenim ramovima. Na svakom stolu stajalo je stakleno zvono ispod koga se nalazilo svježe pecivo. U restoranskom dijelu služila se riblja čorba od više vrsta ribe, zatim paprikaš od divljeg zeca s lovačkim knedlama, pohane teleće brizle, teleći ribić s graškom, kao i nekoliko vrsta riječne ribe. Točilo se domaće vino iz dva hektara iriškog vinograda Lorenca Mikolacija«, navodi Mijić.

Hotel *Orao* postojao je i radio pod tim imenom sve do 1948., kada je nacionaliziran, a obitelj Mikolaci dobila je tri dana da napusti svoj dom. Od tada, pa sve do njegove prodaje 2007., hotel je nosio naziv *Srem*.

Kruna, Lovac i kavane

Hotel *Kruna* nalazio se uz sam hotel *Orao*. O vlasnicima nema mnogo podataka, osim što se zna da su posljednji bili iz obitelji **Pajšl**, koja je otišla u Njemačku 1944., kada hotel i prestaje s radom, a smještajni dio biva podijeljen na stanove.

Hotel *Lovac* prestao je s radom 1944. godine, kada obitelj **Stefana Vuštera** seli u Austriju.

Kavanu pod nazivom *Menzula* mještani su zvali *Kod sedam direka* ili *Kod gurave Stane i gluvog Đure*. *Menzula* je bila prva poštanska stanica i svratište u Rumi. Pošta se u to vrijeme prenosila kočijama, a po dolasku u svratište konji su se isprezali kako bi se odmorili i pri tom su ih vezivali za te direke po kojima je kavana bila poznata.

»Od Zemuna preko Ogara, Kupinova, Dobrinaca, Kraljevaca, Rume, Stejanovaca, Velikih Radinaca, Osijeka, pa do Beča išao je u to vrijeme trgovački put, a *Sedam direka* bili su važna točka na tom putu. Putnicima se od jela nudio grah, grah od jučer (u pola cijene), paprikaš od vrabaca i tzv. šmolc-brot (komad kruha namazan mašću, posoljen i posut crvenom paprikom)«, navodi naš sugovornik.

Iz tog vremena pamte se još kavane *Kod Kampla*, *Konvikt*, *Kod šepave Mare*, *Masna varjača*, *Kod tri majmuna*, *Kod dve bele ruže* i *Zlatno bure*. Najpoznatija gostiona bila je kod **Martina Fišera**. Restoran *Karakašević* bio je poznat po jelima kao što su perkelt, zone gulaš, pajšla, jeger-gulaš. Gosti su mogli »u paketu« naručiti pileći perkelt s *hercog-viršlom* i *štuc-pivom*. Perkelt je bio paprikaš, a *hercog-viršla*, hrenovka od teletine koja je stizala iz Banata, iz tvornice *Hercog*, dok je *štuc-pivo* služeno u čaši od dva decilitra, s pjenom.

»Odavno su s rumskih ulica nestali fijakeri, sladoledžije, oštrači noževa, *krečari*, majstori (oni koji krpe lonce, šerpe, lavore, popravljaju kišobrane). Ne može se više nigdje naručiti perkelt, pajšla, jeger-gulaš, *šmolc-brot*. Nema više pića kao što su bila *hosu lepeš*, *namještaj*, *štuc-pivo*, medljana rakija, kabeza, boza, suha malina,

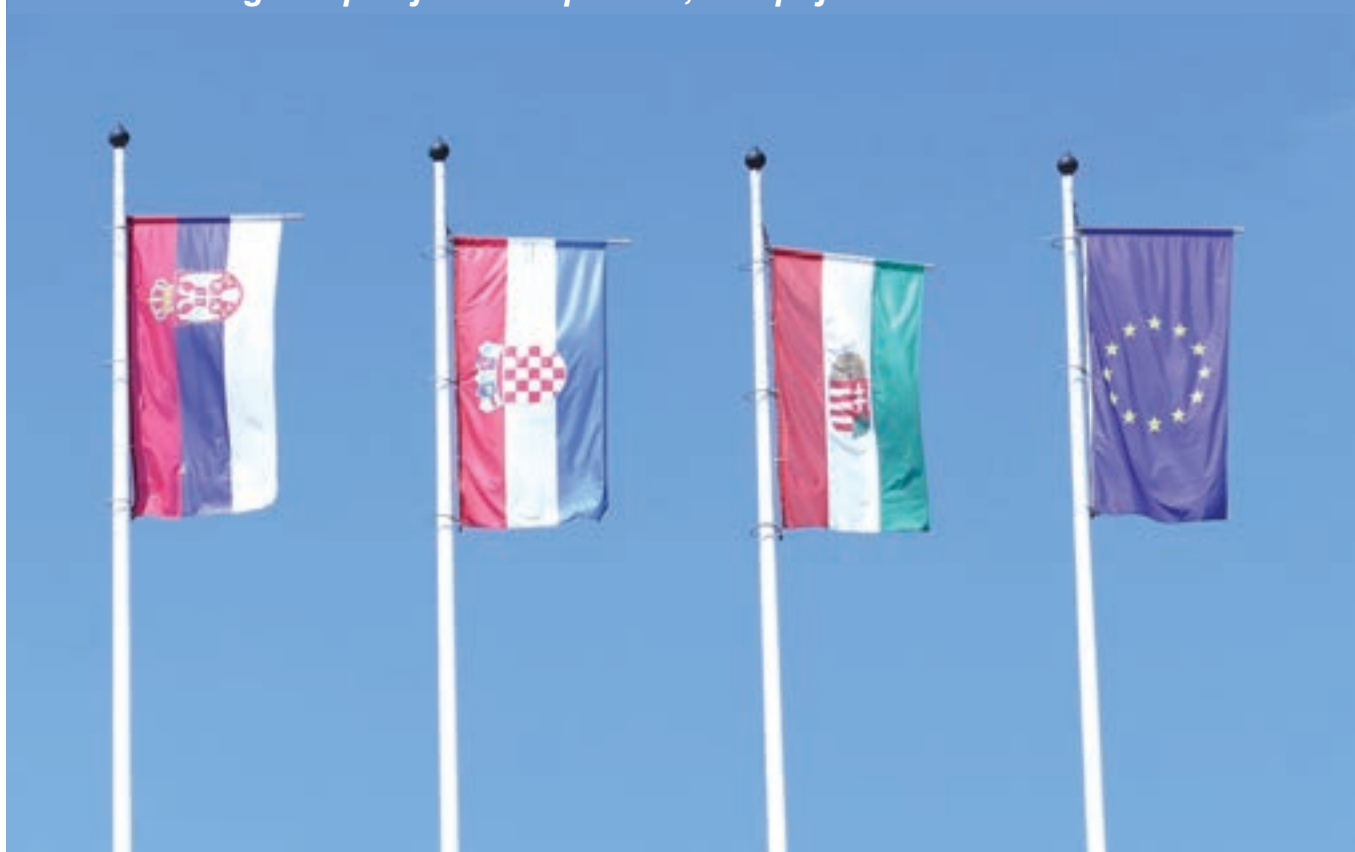
pikolo soda... Došla su neka druga vremena, sa svojim novim jelima i pićima. A nama se odnekuda smiju gurava Stana i gluvi Đura...«, zaključuje Mijić.

M. Mikolaci

Promjena pravila za ulazak u Europsku uniju

Što EES znači za državljane Srbije?

Uvođenjem novog europskog Sustava ulaska i izlaska, poznatijeg kao EES, prelazak granice za državljane Srbije postao je znatno drukčiji nego ranije. Umjesto pečata u putovnici, ulasci i izlasci sada se evidentiraju elektronički, uz uzimanje biometrijskih podataka, što je već otvorilo pitanja dužih čekanja, složenijih procedura i mogućih posljedica za putnike, autoprijevoznike i turističku sezonu

Nova pravila za prelazak granice prema državama Schengenskog prostora više nisu najava nego stvarnost. Sustav ulaska i izlaska iz Europske unije, poznat kao EES (Entry/Exit System), nakon prijelaznog razdoblja sada je u punoj primjeni, što posebno pogađa državljane trećih zemalja, pa tako i građane Srbije koji u zemlje Europske unije putuju bez vize na kratkotrajni boravak. Za njih to znači kraj dosadašnje prakse pečatiranja putovnica i prelazak na digitalnu evidenciju ulazaka i izlazaka, uz uzimanje biometrijskih podataka na granici.

EES je postupno uveden 12. listopada 2025. godine, a od 10. travnja 2026. sustav je postao potpuno operativan na vanjskim granicama država koje ga primjenjuju. To znači da se od toga datuma ulazak i izlazak državljanina trećih zemalja u 29 europskih država evidentira elektronički, umjesto udaranjem pečata u putovnicu. Sustav registrira osobne podatke iz putne isprave, datum i mjesto svakog ulaska i izlaska, biometrijske podatke, kao i eventualno odbijanje ulaska.

Za državljane Srbije najvažnije je to da EES ne ukida bezvizni režim za kratke boravke, ali mijenja način

granične kontrole. Građani Srbije i dalje mogu putovati u schengenski prostor bez vize do 90 dana unutar bilo kojeg razdoblja od 180 dana, no sada pri prvom ulasku podliježu registraciji u sustavu. Ministarstvo vanjskih poslova Srbije za Hrvatsku, koja je jedna od država u sustavu, navodi da nositeljima biometrijskih putovnica Srbije viza nije potrebna za boravak do 90 dana u 180 dana, ali da putovnica mora vrijediti najmanje tri mjeseca nakon planiranog povratka.

Praktično, to znači da će na prvom ulasku u schengenski prostor granični policajci uzeti fotografiju lica i skenirati otiske prstiju putnika. Prema službenim informacijama srpskog MVP-a, pri prvom ulasku u EU uzimaju se otisci četiri prsta i fotografija lica dok se djeci mlađoj od 12 godina uzima samo fotografija. Važno je naglasiti da EES nije nova viza, niti posebna dozvola za putovanje, nego sustav evidencije i kontrole na granici. Drugim riječima, državljani Srbije zasad ne moraju unaprijed ispunjavati online prijavu samo zbog EES-a da bi ušli u EU. Međutim, i dalje moraju ispunjavati opće uvjete za ulazak: imati valjanu biometrijsku putovnicu, moći opravdati svrhu i trajanje boravka te, po potrebi, pokazati dokaz o smještaju, povratnoj karti ili dovoljno financijskih sredstava. To potvrđuju i službene informacije MVP-a Srbije za putovanja u Hrvatsku, gdje se navodi da granični organi mogu tražiti dodatnu dokumentaciju o svrsi boravka i dokazima o sredstvima za planirano putovanje.

Situacije na graničnim prelazima

Kad je riječ o sadašnjem stanju na granicama, najvažnija je činjenica da je prijelazno razdoblje završeno i da je EES od 10. travnja 2026. u punoj uporabi na svim vanjskim graničnim prijelazima država koje sudjeluju u sustavu. Tijekom postupnog uvođenja, od listopada 2025. do travnja 2026., neke države i neki prijelazi radili su djelomično, a pečatiranje putovnica nastavilo se paralelno. To više nije slučaj: sada se sustav koristi na svim vanjskim prijelazima za putnike na koje se primjenjuje, a ručno pečatiranje putovnica za te putnike je prestalo.

Ipak, za putnike iz Srbije ostaje realan problem mogućeg dužeg zadržavanja, osobito na cestovnim graničnim prijelazima prema Hrvatskoj i Mađarskoj, gdje velik broj ljudi prelazi granicu automobilima i autobusima. Srpsko Ministarstvo vanjskih poslova još je tijekom uvođenja EES-a upozorilo da se zbog novog sustava očekuju gužve i dulja čekanja te je savjetovalo građanima da planiraju dodatno vrijeme za ulazak u države EU. Iako EU ističe da bi digitalizacija dugoročno trebala ubrzati i modernizirati granične kontrole, u praksi ulazak i biometrijska registracija i dalje znače sporiji postupak nego ranije, posebno u periodima pojačanih putovanja.

Grčka će tijekom ljetne turističke sezone ublažiti primjenu novog EES sustava za državljane Srbije, kako bi se izbjegle velike gužve na graničnim prijelazima. Prema izjavi generalne konzulice Srbije u Solunu **Jelene Vujić Obradović**, EES će za građane Srbije biti suspendiran u razdoblju od 1. lipnja do 30. kolovoza 2026. godine,

Još jedna važna tema jest ETIAS, koji se često pogrešno poistovjećuje s EES-om. ETIAS nije isto što i EES. EES je već aktivan i odnosi se na evidenciju prelazaka granice i biometrijsku registraciju. ETIAS će biti zasebna elektronička putna autorizacija za državljane zemalja koji u EU putuju bez vize, među kojima je i Srbija, ali taj sustav još nije počeo s radom. Prema službenim informacijama EU, ETIAS se očekuje u posljednjem tromjesečju 2026. godine i putnici zasad ne trebaju poduzimati nikakve korake u vezi s njim.

odnosno neće se u punom opsegu primjenjivati tijekom najopterećenijeg dijela dana. Navela je da će se sustav primjenjivati u noćnim satima, ali da to ne bi trebalo izazvati dodatna zadržavanja na granici.

Prema istim navodima, odluka je donesena kako bi se spriječilo stvaranje kilometarskih kolona u vrijeme kada najveći broj turista iz Srbije putuje prema grčkim ljetovalištima. Direktor Nacionalne asocijacije turističkih agencija Srbije **Aleksandar Seničić** ranije je izjavio da je grčka strana srpskoj delegaciji usmeno obećala da tijekom sezone neće biti pune primjene EES-a za državljane Srbije. Važno je, međutim, naglasiti da EES kao europski sustav na grčkoj granici nije ukinut.

Iskustvo autoprijevoznika

O ovom sustavu smo razgovarali s autoprijevoznikom **Nenadom Čelićem** iz firme *Studio 5 logistic* iz Sombora koji kaže kako je EES opteretio njegovo poslovanje kompliciranim procedurama prelaska granice i produženim vremenom čekanja na samim graničnim prijelazima.

»Ovaj sustav doveo je do odbojnosti putnika prema putovanjima, dosta njih je odustalo od namjere odlaska na određene destinacije upravo zbog komplikacija koje ih čekaju na granicama. Mogu prenijeti i novo iskustvo od prije par dana, Hrvatska je primijenila pun proces skeniranja putnika prilikom ulaska i izlaska, do sada je to bilo samo na ulasku. Dakle, putnici moraju dati otiske i fotografirati se pri ulasku, ali i pri izlasku iz Hrvatske. Taj proces značajno utječe na dužinu zadržavanja na granici. Problem su i neadekvatni malogranični prijelazi, u istim prometnim trakama stoje automobili, kamioni i autobusi. Dok putnici izađu iza automobila i autobusa, to je postupak koji traje. Događaju se i paradoksi da je ponekad duže čekanje na našim granicama nego na granicama EU država. Na manjim prijelazima je kraće čekanje, dok je na većim prijelazima to mnogo duže. Govori se ovih dana o suspendiranju tog sustava na grčkoj granici. Mislim da to može napraviti dosta velike probleme našim građanima. Što ako ih skeniraju pri ulasku, a ne i pri izlasku? Bit će kao da su ostali duži period nego što je to dozvoljeno. Ako su već uveli taj sustav, onda neka ga provode, čisto da putnici ne dođu do ozbiljnih problema«, rekao je Nenad Čelić.

Ivan Ušumović

Tavankučani i Vaištanci na Danu grada Vukovara

Na 8. festivalu nematerijalne kulturne baštine, turističkih manifestacija, atrakcija i destinacija *Svi za Jedno – Hrvatsko Naj*, koji je održan od 1. do 3. svibnja u povodu Dana grada Vukovara, u nedjelju su gostovali folklorni i slamarski odjel HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankute te članovi HKU-a **Antun Sorgg** iz Vajske.

»Dobili smo poziv od Turističke zajednice i gradonačelnika Vukovara **Marijana Pavličeka**. Predstavili smo se s bunjevačkim plesovima, a naše slamarke sa suvenirima. Prvi put smo gostovali na ovom festivalu, a uz KUD-ove iz Hrvatske, što se tiče dijaspor, osim nas iz Vojvodine, nastupili su i Hrvati iz Odžaka iz BiH«, rekao je tim povodom menadžer za kulturu u HKPD-u **Matija Gubec Ivica Dulić**.

Gupčeve slamarke izložile su na štandu slike i predmete od slame koji su izazvali veliko zanimanje posjetitelja pa je voditeljica slamarskog odjela **Marija Rukavina Prčić** pozvala zainteresirane na Koloniju slamarki i Seminar bunjevačkog stvaralaštva koji se tradicionalno održavaju u srpnju u Tavankutu.

Voditeljica dramske i folklorne sekcije u HKU-u **Antun Sorgg Amalija Šimunović** navodi kako su na ovaj festival dobili poziv od Zajednice kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije još u siječnju, kada su se počeli pripremati.

»Djeca su otpjevala dvije pjesme i otple-sala tri plesa. Što se tiče suradnje, naša udruga kao i župa imaju lijepu suradnju s Gradom Vukovarom. Godine 2019. Grad Vukovar i Vukovarsko-srijemska županija pomogli su u financiranju i kupovini *Šokačke kuće*, a nakon toga i placa. Također, unazad dvije godine, naša djeca, uoči Uskrsa i Božića, iz Vukovarsko-srijemske županije dobiju poklon-pakete sa slatkišima«, kaže ona.

Osmi festival *Svi za Jedno – Hrvatsko Naj*, osim nastupa folklornih i plesnih skupina, obuhvatio je prezentaciju kulturne baštine, eno-gastro prezentaciju, dječje programe i kreativne radionice, te su predstavljene turističke manifestacije i destinacije.

I. P. S.

Izložba Nele Horvat u Kovinu

KOVIN – U Galeriji Centra za kulturu u Kovinu prošloga tjedna otvorene su dvije izložbe: izložba fotografija *Šapat kolja* **Rajka R. Karišića** i izložba *Ornamenti Hilandara* subotičke umjetnice **Nele Horvat**. Izložba *Ornamenti Hilandara* obuhvaća 33 slike na svili rađene batik tehnikom, a inspirirane su upravo Karišićevim fotografijama koji je Hilandar posjetio više od sedamdeset puta. Dan nakon otvaranja, u suradnji s Turističkom organizacijom općine Kovin, održana je i edukativna radionica batika na svili gdje su sudionice imale priliku oprobati se u ovoj drevnoj tehnici stvaranja. Nakon Kovina, dvije izložbe gostovat će u još nekoliko gradova u Srbiji.

Nastup Gupčevih folklorša

RUMA – Članovi Dječje folklorne sekcije HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume nastupili su 28. travnja na proslavi

dana Osnovne škole *Ivo Lola Ribar*, održanoj u Kulturnom centru u Rumi. Učenici škole su tijekom proslave kraćim programima predstavili određen broj zemalja Europe i svijeta, između ostalog i Srbiju i Hrvatsku. Prilikom predstavljanja kulturne baštine Hrvatske nastupili su folklorši iz *Gupca*, inače svi učenici OŠ *Ivo Lola Ribar*.

Podsjetimo, Folklorna sekcija HKPD-a *Matija Gubec* reoformljena je početkom 2025. u dvije skupine – mlađih i starijih polaznika. Inače, pokrenuta je početkom 50-ih godina prošlog stoljeća. Predvodili su je **Marko Bačević** i **Nikola Petrović Šokac**, koji su uz pratnju tamburaša imali brojne uspješne nastupe širom bivše Jugoslavije. Devedesetih godina sekcija je prestala s radom.

M. M.

Koncert kralju Tomislavu u Golubincima

GOLUBINCI – HKPD *Tomislav* iz Golubinaca organizira svečani koncert u čast kralja Tomislava koji će biti održan večeras (petak, 8. svibnja), s početkom u 19 sati na pozornici Pastoralnog centra u Golubincima. U programu će, osim domaćina, nastupiti i KUD *Tomislav* iz Županje.

Izložba: 1100 godina Hrvatskog kraljevstva u Rumi

RUMA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji sa župom Uzvišenja svetog Križa u Rumi priređuje izložbu *1100 godina Hrvatskog kraljevstva – tragom milenijske proslave u Bačkoj i Srijemu*. Izložba će biti otvorena u utorak, 12. svibnja, u Pastoralnoj dvorani župe Uzvišenja svetog Križa u Rumi, s početkom u 18 i 45 sati, nakon svete mise.

Izložba slika s kolonije Stipan Šabić

SUBOTICA – HLU *Croart* priređuje izložbu djela nastalih na 13. sazivu Međunarodne umjetničke kolonije *Stipan Šabić 2025*. Otvaranje izložbe je u ponedjeljak, 18. svibnja, u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici, s početkom u 18 sati. Kolonija je održana na Paliću, a okupila je 12 umjetnika iz Srbije, Hrvatske, Austrije, Mađarske, Rumunjske i BiH.

GRAD SUBOTICA

Tajništvo za gospodarstvo, lokalni ekonomski razvitak i turizam

OBAVIJEST

Grad Subotica dana 8. svibnja 2026. godine raspisuje JAVNI NATJEČAJ za financiranje projekata u području ostvarivanja javnog interesa putem organiziranja i održavanja sajamskih manifestacija i izložbi u 2026. godini na području Grada Subotice.

Tekst natječaja i prateća dokumentacija, obrazac prijave, uputa za popunjavanje obrasca prijave, obrazac izjave podnositelja prijave o ranije primljenoj de minimis pomoći, kao i Pravilnik koji regulira predmetnu materiju objavljen je na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs, odjeljak Natječaji i oglasi i portalu e-Uprava, www.euprava.gov.rs.

Predstavljen roman *Maria Theresianopolis 1787* Dražena Prčića

Povijest, ljubav i identitet

U kapeli Crne Gospe u subotičkoj Franjevačkoj crkvi prošloga tjedna, 28. travnja, predstavljen je najnoviji roman subotičkog pisca **Dražena Prčića** pod naslovom *Maria Theresianopolis 1787*. U pitanju je treći roman ovoga autora s lokalnom povijesnom tematikom, a ovoga puta radnja je smještena u 18. stoljeće, točnije u razdoblje od 1786. do 1792. godine. Kroz ljubavnu priču između domaće Kriste Prčić iz Đurđina i trgovca narančama Miguela Arancia iz Seville, roman nastoji rekonstruirati život toga doba, posebice zajednice ovdašnjih Hrvata – Dalmata i Bunjevaca. Inače, *Maria Theresianopolis* je naziv grada Subotice dobiven temeljem carske odluke o uvođenju njemačkog kao službenog jezika iz 1786. godine.

»Želio sam na danas vrlo popularan način u žanru faktifikcije, dakle kombinirajući povijesne činjenice i izmišljeni sadržaj, prikazati kako je izgledao život u Subotici prije 250 godina. Opisujem svakodnevni život, duhovni život, odnose među ljudima, dajem svoja viđenja o podrijetlu nekih elemenata tradicijske kulture poput rojtoške marame, zvečki i slično«, kaže autor romana Dražen Prčić.

Za potrebe pisanja knjige Prčić je koristio zapise iz knjižnice Franjevačkog samostana, Povijesnog arhiva Subotica, Gradske knjižnice kao i druge knjige pisane na tu temu.

O povijesnim prilikama u kojima se odvija radnja romana govorio je recenzent knjige, povjesničar i ravnatelj Povijesnog arhiva Subotica **Stevan Mačković**. Ukazujući na dinamičan razvoj Subotice u drugoj polovici 18. stoljeća, Mačković je naglasio kako su ključne godine

za razvoj grada bile: 1743. kada Subotica stječe status povlaštenog trgovišta i 1779. kada postaje slobodni kraljevski grad. Kada je riječ o demografskom usponu, koji je bio praćen urbanizacijom i gospodarskim rastom, u gradu je početkom 18. stoljeća bilo manje od dvije tisuće žitelja dok krajem stoljeća taj broj premašuje dvadeset tisuća. Ilustracije radi, Budimpešta je tada imala nešto više od pedeset tisuća stanovnika.

Franjevački samostan, podignut na mjestu stare subotičke tvrđave, jedan je od čuvara duha gradske prošlosti u koju je smještena i radnja najnovijeg Prčićeva romana. Taj objekt ima i poseban značaj za duhovnost i kulturu bunjevačkih Hrvata kojima se knjiga također bavi. U ulozi domaćina nazočne je pozdravio gvardijan Franjevačkog samostana u Subotici fra **Ivan Miklenić**.

D. B. P.

Zbirka pjesama za djecu Nataše Križanić iz Šida

Putokaz za maštu

U izdanju HKD-a Šid nedavno je izašla zbirka pjesama za djecu **Nataše Križanić** pod naslovom *Putokaz za maštu*. Knjiga sadrži četrdeset pjesama koje su podijeljene u nekoliko ciklusa: *Zalogaji mašte*,

Kalendar mašte, *Porodična čarolija*, *Mali istraživači*, *Pti-ce*, *bube i životinje druge*.

»Ova zbirka pjesama je 'čarobna' jer navodi djecu da istražuju svijet oko sebe na kreativan i maštovit način. U formi kratkog stiha, ujednačenim ritmom i uz obaveznu rimu, nižu se stihovi koji potiču razigranost, radost, maštu i blagi humor. Kroz inspirativne i edukativne poruke pjesme iz zbirke upoznaju mališane sa svijetom održivosti i značajem očuvanja okoliša. Na taj način djeca razvijaju ljubav prema čitanju i dublje razumijevaju svijet koji ih okružuje«, kaže Nataša Križanić.

Tiskanje knjige financijski su podržali Općina Šid, Hrvatsko nacionalno vijeće, kao i pojedinci – **Jaromir Matušćak** i **Josip Rašić**. Za ilustracije i naslovnicu zaslužan je **Nikola Križanić**.

Kako se svijet ubrzano mijenja i nije lako očuvati istinske vrijednosti, važnost knjiga poput ove utoliko je veća jer poziva djecu da rastu pozornija, budnija, zdravija i potiču ih da budu dio neke bolje budućnosti.

Nataša Križanić rođena je 1976. u Esslingenu (Njemačka). Po struci je odgojiteljica i radi u PU *Jelica Stanivuković Šilja* u Šidu. Poeziju je počela pisati još u osnovnoj školi, a pjesme su joj objavljivane u raznim dječjim časopisima i zbornicima. Prvu samostalnu zbirku *Miris medenjaka* objavila je 2019. godine. Svoju poeziju predstavljala je na raznim kulturnim događajima, a 2023. i na jednom od najvećih festivala za djecu u Srbiji – *Zmajevim dečjim igrama*. Dobitnica je Svetosavske nagrade za 2025. godinu za postignute rezultate u obrazovanju i odgoju. Obiteljski život joj je velika podrška, udana je, majka trojice sinova.

M. M.

HKUPD *Stanislav Preprek* iz Novog Sada

Natječaj za kratku priču *Preprekova jesen 2026.*

Književni klub HKUPD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada raspisao je natječaj za kratku priču *Preprekova jesen 2026.* Sudjelovati mogu građani i građanke iz Republike Srbije i Republike Hrvatske te iz inozemstva koji pišu na hrvatskom jeziku ili na nekom od njegovih dijalekata.

Tema priče je slobodna. Autori i autorice mogu poslati do tri neobjavljene priče. Uz to, trebaju navesti svoje puno ime i prezime, broj telefona i adresu te priložiti svoju fotografiju i kratak životopis. Priče pod pseudonimom neće biti objavljene, kao ni ulomci iz većih proznih cjelina

ili već objavljeni radovi te radovi poslani na druge natječeje. Priče se ne honoriraju.

Priče slati na e-mail adresu: natjecaji.stanislav.preprek@gmail.com pri čemu u rubrici subject treba naznačiti PREPREKOVA JESEN 2026. – ime i prezime autora. Rok za slanje priča je 15. kolovoza 2026. godine.

Uredništvo zbornika *Preprekova jesen 2026.* odabrat će najbolje radove za istoimeni zbornik koji će biti tiskan u nakladi Udruge, a tročlani žiri će rangirati prve tri pripovijetke. Nagrade će biti uručene na manifestaciji *Preprekova jesen 2026.* u listopadu 2026. godine.

U OKVIRU OBILJEŽAVANJA GODINE **JUBILEJA**

 PETAK, 15. SVIBNJA 2026.

19:00 | GALERIJA SLIKA OD SLAME
U TAVANKUTU

40. GODINA PRVE KOLONIJE NAIVE U TEHNICI SLAME

IZBOR IZ ZBIRKE

Izložba **slika slamarki**, sudionica kolonije od 1986. godine, koje su ostavile trag u povijesti kolonije kao zapažene ili nagrađene.

Izložbu će otvoriti Ljubica Vuković Dulić, predsjednica Galerije, Jozefina Skenderović, slamarka i sudionica svih 40. saziva kolonije te Marija Rukavina Prčić, voditeljica slamarske sekcije HKPD „Matija Gubec“ u Tavankutu.

 Program otvorenja pratiće glazbenim nastupom **Nela Skenderović.**

20:00 | DVORANA HKPD „MATIJA GUBEC“
U TAVANKUTU

SVJETLO U TAMI

POP ART VIZIJA NAŠIH KORIJENA

Izložba radova mladih članova naše udruge koji će popularnom likovnom tehnikom kolaža interpretirati životopise i portrete utemeljitelja udruge.

Izložba je rezultat nastavka Erasmus + projekta i održava se povodom obilježavanja **80 godina** od osnutka HKPD „Matija Gubec“ u Tavankutu.

 Program otvorenja pratiće glazbenim nastupom **Nela Skenderović.**

Obrazovanje na hrvatskom – izvannastavne aktivnosti

Šumska kraljica ponovno u Subotici

Dječja opera *Šumska kraljica* petrovaradinskog skladatelja **Franje Štefanovića** (1879. – 1924.), u izvedbi učenika Muzičke škole *Isidor Bajić* iz Novog Sada i pod ravnanjem prof. **Ane Kovačić**, gostovala je 29. travnja u Dječjem kazalištu u Subotici. Predstava je prikazana za učenike nižih razreda osnovne škole u Subotici i okolici koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku. *Šumska kraljica* smatra se prvom operom za djecu u svijetu. Štefanović ju je napisao daleke 1919. godine na tekst **Mihovila Peitza**. U operi se pojavljuju djevojčica Ružica, njezin brat Dinko, Vilinska kraljica, stari patuljak, vile i patuljci.

Suvremenu postavku opere pokrenulo je HKPD *Jelačić* koje radi na očuvanju i popularizaciji hrvatske baštine u Petrovaradinu, u što spada i Štefanovićev opus. *Jelačić* je već godinama partner školi *Isidor Bajić* u produkciji predstave.

»Tijekom godina opera je gostovala u više mjesta u Srbiji i Hrvatskoj, ovo je drugi puta da smo u Subotici. Generacije učenika Muzičke škole *Isidor Bajić*, koji operu izvode se smjenjuju i ovo je najnovija postava. Nakon Subotice, uskoro ih čeka gostovanje u Ulcinju, te nastup u Novom Sadu. *Šumska kraljica* je jedinstveno djelo koje je nastalo upravo tu kod nas. A poruka predstave je univerzalna: dobro se dobrim vraća«, kaže predsjednik HKPD-a *Jelačić* **Mirko Turšić** dodajući kako veliku pomoć realizaciji predstave daju i roditelji djece sudionika.

Gostovanje *Šumske kraljice* u Subotici organiziralo je Hrvatsko nacionalno vijeće kao jednu od izvannastavnih aktivnosti učenika hrvatske nastave.

»Opera se uči u trećem razredu iz predmeta glazbena kultura i ovo je prilika da nešto o čemu uče učenici vide i čuju uživo. Kako se radi o djelu hrvatskog skladatelja iz Petrovaradina, učenici kroz ovu aktivnost upoznaju i dio kulturne baštine Hrvata u Srbiji. Ujedno, predstava je okupila učenike od prvog do četvrtog razreda osnovne škole, i ovo za njih znači i susret generacija«, kaže koordinatrica izvannastavnih aktivnosti pri Odjelu za obrazovanje u HNV-u **Tanja Stantić**.

Ravnateljica Dječjeg kazališta **Márta Árokszállási** kaže da je ta ustanova kulture ponosna na činjenicu da može biti domaćin predstava koje su od značaja za nacionalnomanijske zajednice u gradu.

Nakon predstave glumci i glazbenici iz opere *Šumska kraljica* posjetili su Hrvatski dom – Maticu u Subotici.

D. B. P.

Susret hrvatske katoličke mladeži u Požegi

»Ja sam trs, vi loze«

U subotu, 2. svibnja, započeo je 13. Susret hrvatske katoličke mladeži u Požegi pod geslom »Ja sam trs, vi loze«, a kao izvrstan domaćin pokazala se Požeška biskupija. Više od 12 tisuća mladih sudjelovalo je u bogatom programu ispunjenom zajedništvom, pjesmom i molitvom od dolaska i ručka uz rijeku Orjavu, preko programa dobrodošlice i duhovnih sadržaja, do središnjeg euharistijskog slavlja na Trgu Svetog Trojstva.

Na Trgu Svetog Trojstva održano je svečano misno slavlje koje je okupilo između 12 i 14 tisuća mladih iz cijele Hrvatske i zemalja iz regije i iseljeništva. Predvodio ga je požeški biskup **Ivo Martinović** u zajedništvu s 30 biskupa i oko 350 svećenika, među kojima su bili i biskupi Subotičke, Srijemske i Zrenjaninske biskupije **Franjo Fazekas**, mons. **Fabijan Svalina** i mons. **Mirko Štefković**, kao i svećenici ovih biskupija.

Na početku euharistijskog slavlja nazočne je pozdravio šibenski biskup i predsjednik Odbora za mlade Hrvatske biskupske konferencije mons. **Tomislav Rogić**. Potom je vlč. **Marijan Pavelić** pročitao poruku pape **Lava XIV.**, koju je uputio sudionicima SHKM-a u Požeškoj biskupiji.

»Budite u ovome svijetu istinski svjedoci radosti i mira koji proizlazi iz susreta s Kristom i slijedite ga bez straha. Crkva računa na vas: na vašu živu vjeru, vašu kreativnost i vaš zanos, kako bi Evanđelje doseglo srca mnogih i osvijetlilo put mlađim generacijama«, potaknuo je mlade Papa.

Uz poruku prikazan je i kratki video zapis u kojemu Sveti Otac udjeljuje blagoslov svima nazočnima.

U prigodnoj homiliji biskup Martinović poslao je snažnu poruku mladima o važnosti iskrene ljubavi i braka, upozorivši na zamke potrošačkog mentaliteta i ideologija.

»Dragi mladi, ne zaboravite da je naš Bog Isus Krist – mladi Bog. Njegove riječi: 'Ja sam trs, vi loze' su riječi 33-godišnjeg mladića Isusa iz Nazareta upućene apostolima prije muke, a danas su upućene nama: 'Ostanite u meni, budite moji učenici i donosite rod da se proslavi Otac.' Isus će poslije nadodati i još jasnije poručiti: 'Ostanite u mojoj ljubavi, budete li čuvali moje zapovijedi, ostat ćete u mojoj ljubavi'«, istaknuo je, među ostalim, biskup Martinović.

Na završetku središnjeg Euharistijskog slavlja šibenski je biskup i predsjednik HBK za mlade mons. Tomislav Rogić uputio riječi zahvale domaćinima ovogodišnjeg Susreta – Požeškoj biskupiji te najavio domaćine sljedećeg, 14. SHKM-a: Krčku biskupiju. Potom su krčki biskup mons. **Ivica Petanjak** i mladi budući domaćini preuzeli križ Susreta od mladih Požeške biskupije. Tako će naredni susret biti na Krku, a kako je spomenuto bit će to veliki logistički izazov za biskupiju koja se prostire na čak pet velikih hrvatskih otoka: Krk, Cres, Lošinj, Rab i sjeverni dio Paga.

Župnik župe sv. Jurja u Petrovaradinu vlč. **Stjepan Šumanovac** vodio je 67 mladih iz Srijemske biskupije zajedno s đakonom **Ivanom Miletićem** i časnom sestrom križaricom **Jelenom Damjanović** iz Srijemske Mitrovice.

»Na susretu je bilo lijepo i dojmljivo vidjeti mnoštvo mladih sa svih strana. Uz koncert i druženje, sveta misa bila je vrhunac slavlja u zajedništvu s hrvatskim biskupima. Naša skupina bila je smještena u Daruvaru po obiteljima gdje smo ugodno primljeni. U nedjelju smo sudjelovali na svetoj misi u župi sv. Antuna Padovanskog koju je slavio nadbiskup vrhbosanski mons. **Tomo Vukšić**. U ovoj župi s nama su bili i mladi iz Rijeke, a domaćini su za nas pripremili program i zajednički ručak. Imali smo vremena i obići grad Daruvar i vidjeti znameniti dvorac Janković. Naši mladi rado sudjeluju na ovakvim susretima, a ovo je sada bila prilika da opet duhovno napune baterije«, kaže vlč. Šumanovac.

Kada je u pitanju Subotička biskupija, na susretu je sudjelovalo oko 100 mladih, koje je predvodio povjerenik za mlade Subotičke biskupije vlč. **Dušan Balazević**, dok je vlč. **Vinko Cvijin** također sudjelovao kao svećenik u pratnji. Veliku pomoć u organizaciji i vođenju mladih pružio je i **Filip Čeliković**, koji je bio jedan od voditelja puta.

»Ovaj susret bio je prilika da mladi svjedoče svoju vjeru, učvrste zajedništvo s vršnjacima iz drugih krajeva te se obogate duhovnim iskustvom. Sudjelovanje na svetoj misi i prisutnost našeg biskupa dodatno su naglasili važnost i ljepotu ovog događaja, koji će zasigurno ostati u srcima svih sudionika kao dragocjena uspomena i poticaj za daljnji rast u vjeri«, navodi se u njihovoj objavi.

Budući da su bili smješteni u Pleternici kod domaćina, svetu misu su imali u župnoj crkvi sv. Nikole biskupa, odnosno u svetištu Gospe od Suza u Pleternici, a predvodio ju je splitsko-makarski nadbiskup mons. **Zdenko Križić**, uz koncelebraciju provincijala Hercegovačke franjevačke provincije fra **Joze Grbeše**, te svećenika koji su dopratili svoje mlade. Potom je uslijedio zajednički ručak za sve sudionike, a nakon toga su domaćini pripremili prigodan program za naše mlade, koji je uključivao obilazak kriptе crkve, posjet novoj crkvi sv. Valentina te svjedočanstvo našeg bogoslova **Valentina Kujundžića**.

Boravak u Pleternici zaključen je molitvom lauretanskih litanija Gospe od Suza, čime je dan završio u duhovnom zajedništvu i zahvalnosti.

Ž. V. i A. G.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

S Kristom u srcu

Riječ Božja svake nas nedjelje Riznova podsjeća na vrline kršćanskoga života te još više na Božju ljubav prema čovjeku. Ponekad zaboravljamo što znači biti kršćanin, koliko nam Bog daje, ali i od nas očekuje. Ponekad mislimo da biti Kristov znači da Krist ima obvezu slušati i uslišavati naše molitve, štiti nas u određenim životnim trenucima. No, kršćanska stvarnost je mnogo dublja i zato nije dobro tako je banalizirati. Prvi kršćani, pritisnuti progonima i nevoljama, shvaćali su da je pokretač svega ljubav, a ljubav prihvaća žrtvu i patnju; ako je istinska, ljubav želi susret koji će se dogoditi u vječnosti, a ovaj svijet je samo strpljivo iščekivanje. Apostol Petar obraća se u svojoj poslanici upravo prvim kršćanima koji žive svoju vjeru u trenucima progona, kada ih pripadnost Kristu može odvesti u tamnicu i u smrt. Ipak, te se riječi mogu primijeniti u našim, potpuno drukčijim okolnostima. One su i nama u dvadeset prvom stoljeću smjerokaz u življenju i svjedočenju vjere, jer i naše vrijeme ima svoje izazove s kojima se vjernik često ne zna nositi.

Euharistija

Petar se vjernicima obraća riječima: »Gospodin – Krist neka vam bude svet, u srcima vašim...« (1Pt 3,15a). Srce je središte u kojem trebamo štovati Gospodina i priznati ga svetim. U Petrovo vrijeme kršćani nisu zbog progona uvijek bili u mogućnosti okupljati se kako bi zajedno štovali Gospodina. No, zato su pozvani da budu u živom zajedništvu s Kristom, doživljavajući njegovu prisutnost i štujući ga u svom srcu. I mi se trebamo tako povezati s Kristom, cijelim svojim bićem, štovati ga u svome srcu. Štovanje u srcu vidljivo je izvana. Nitko ne štuje Gospodina, a da to može sakriti od okoline. Štovatelj je navjestitelj, svjedok Radosne vijesti. Što u našim okolnostima

života znači da je on sudionik euharistijskog slavlja, jer nam je euharistija izvor i vrhunac svega kršćanskog života, kako nas uče crkveni oci. Onaj tko štuje Gospodina želi se s njime povezati na što izvrsniji način, želi blagovati hranu za život vječni koju nam on daruje na euharistijskom slavlju. Zato mu ono nije ni obaveza i lijepa tradicija, nego radosni susret s Kristom. Znamo i iz osobnog iskustva da ne možemo ostati s Kristom povezani i slaviti ga svojim životom ako se s njime ne susrećemo na euharistijskom slavlju. Bez tog susreta samo se zavaravamo da smo ostali s njime povezani, da smo istinski iskreni kršćani. Tako se od njega udaljavamo.

Blago svjedočanstvo

Petar nastavlja: »Budite uvijek spremni na odgovor svakomu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama, ali blago i s poštovanjem, dobre savjesti...« (1Pt 3,15b-16a). Kršćanin treba svjedočiti svojim životom, blago i nenametljivo, ali uvijek biti spreman posvjedočiti riječju onda kada je to potrebno. Kao i onda, i sada se vjernici često susreću s onima koji drukčije misle i vjeruju, koji kršćanske vrijednosti ne gledaju s odobravanjem i blagonaklono. I sada su kršćani izloženi podsmijesima i porugama. Ipak, na sve to trebaju odgovoriti blago, bez grubosti i omalovažavanja druge strane, onako kako je Krist postupao sa svima. Jer vjernik ima uzor u svome Učitelju. Ta blagost i mir, blaga ustrajnost u nasljedovanju Krista je naše najsnažnije svjedočanstvo za sve one koji grubo i s podsmijehom nastupaju prema vjernicima. Pa i ako zbog vjernosti Kristu dođe do trpljenja, tada vjernik postaje sličan svome Učitelju, koji nevin podnese muku i smrt. U njegovoj patnji svaka naša patnja dobiva smisao i vodi nas bliže k njemu u vječnosti.

Tiha zajednica najmlađeg mjesta u Bačkoj

Mali broj Hrvata živio je na Ottovom Novom Majuru i prije nastanka Veternika. Po popisu 1910., on je imao 272 stanovnika, među njima sedam Hrvata, »biroša« na imanju futoškoga vlastelina. Posve drukčija dinamika doseljenih Hrvata nastaje u godinama nakon Drugog svjetskog rata, motiviranih, kao i ostale pridošlice, životom i poslom uz i u velikom gradu

Povijest Veternika seže u 1923. godinu. Ottov Veliki Majur (ili samo Veliki Majur), kako se do prije te godine zvala pustara u vlasništvu futoškog grofa **Rudolfa Choteka**, bio je tada udaljen 7 km zapadno od tadašnjeg Novog Sada, s objektima za stanovanje radnika na grofovima imanjima. Odredbom vlasti na čelu s kraljem **Aleksandrom Karađorđevićem**, u godinama agrarne reforme i kolonizacije poslije Velikog rata, postalo je mjesto naseljavanja mahom Srba, slijepih ratnih veterana.

Punjenja i pražnjenja Veternika

Prvi žitelji naselja bili su iz skupine od 46 kolonista iz različitih vojnih operacija: nositelji Karađorđeve zvijezde, dobrovoljci, vojnici srpske vojske, crnogorski vojnici, jedan ruski, jedan sudionik Topličkog ustanka, za jednog je navedeno da je oslijepio u Prištini, te dvojica »kod kuće«, a polovica su bili oslijepjeli vojnici koji su se borili u austro-ugarskoj vojsci. Svi su oni radno osposobljavani u Domu i Zavodu za slijepce vojne invalide u Zemunu, od 1923. do 1925. godine, a onda bili preseljeni u »privremeni« smještaj na Chotekovu veleposjedu. Među utemeljiteljima Veternika bio je i jedan Hrvat. **Lujo Lovrić** (1884. – 1986.), rođen i umro u Crikvenici, rijetko je, doduše boravio u Veterniku, no bio je ponositi član veterničke kolonije. Lovrić je u Veliki rat ušao kao austro-ugarski potporučnik i borio se na Istočnoj fronti, no prebjegao je prvo k Rusima, a onda se 1916. priključio postrojbi koju je formirao srpski Glavni stožer od vojnika iz južnoslavenskih zemalja koji su prebjegli iz austro-ugarske vojske i predali se Rusima. U borbama u Dobrudži Lovrić je izgubio vid.

Mirnodopski život u Veterniku odvijao se u teškim uvjetima jer su novi stanovnici dolazili iz suprotstavljenih vojski, a nisu dobili mogućnost graditi svoje kuće sve do 1928. Selo se razvijalo uz premještanja, dolazak novih naseljenika iz Dalmacije, Srijema i Bačke, te stalnu gravitaciju ka Starom Futogu, gdje su se nalazile sve službe potrebne za redoviti život. On je za ove ljude prekinut 21.

travnja 1941. kada mađarske vlasti ulaze u selo i protjeruju njegove slijepe žitelje i njihove obitelji, da bi se u naselju preimenovanom u Hadikliget i susjednom naselju Vojvoda Mišić preimenovanom u Hádikszállás naselio mađarski živalj iz Bukovine. On je, nakon ulaska partizana i Crvene armije u Bačku, protjeran u Mađarsku, a odbjegli Veterničani su se u jesen 1944. počeli vraćati u svoje selo. Od tada počinje njegov rast.

Crkva Presvetog Trojstva u Starom Futogu (danas i nekada)

Danas je to ogromno zapadno predgrađe Novog Sada, spojeno s njime, s 18.849 stanovnika – drugo po veličini mjesto na području Grada Novog Sada, odmah iza samog gradskog središta. Ispočetka, naime, građen planski, te postavši vrlo privlačan za život radničkih i službeničkih obitelji koje su se u njega doseljavale, Veternik je, osobito u posljednja tri desetljeća, rastao ogromnom brzinom,

uz urbanističke izazove i ne potpuno legalnu gradnju. Za to obično služi ilustracija kako se između 1961. i 1971. povećao čak pet puta, te da mu se između 1991. i 2002. brojnost stanovnika gotovo udvostručila. Tada se Veternik i nacionalno znatnije homogenizirao naseljavanjem srpskog življa s područja zahvaćenih tadašnjim ratovima. U desetljećima nakon početka ovog stoljeća Veternik je značajna perjanica uspješnog poduzetništva.

Dinamika doseljavanja Hrvata

Mali broj Hrvata živio je na Ottovom Novom Majuru i prije nastanka Veternika. Po popisu 1910., on je imao 272 stanovnika, među njima sedam Hrvata, »biroša« na imanju futoškoga vlastelina. Posve drukčija dinamika doseljenih Hrvata nastaje u godinama nakon Drugog svjetskog rata, motiviranih, kao i ostale pridošlice, životom i poslom uz i u velikom gradu. To potvrđuju popisi stanovništva u poslijeratnom razdoblju. Jedino na posljednjem, 2022., Hrvata je bilo manje od 1%, točnije 150, dok su u svim nakon Srba i Mađara Hrvati treći po brojnosti izjašnjeni narod ovog mjesta. Najviše ih je izjašnjenih bilo 1981. – 305 osoba, a po udjelu 1961. – 6,7%. Iz nekoliko izvora koji su tražili anonimnost da se razaznati da je tijekom 1990-ih bilo izraženih pritisaka na Hrvate i njihovoga znatnijeg iseljavanja. Suvremene ekonomske migracije čine da stariji naraštaji obično bivaju ti koji umirovljeničke dane provode u kućanstvima u kojima su se rodila njihova djeca koja rade i žive sa svojim obiteljima u inozemstvu – najviše u Hrvatskoj i drugim zemljama zapadne Europe.

Bosiljko Kostić, žitelj Veternika, ima jedno od tipičnijih životnih iskustava dolaska i života u ovome mjestu, u koje je, kao desetogodišnjak dospio još 1965. godine, i u kojem je zasnovao obitelj, te i dalje živi.

»Moj otac **Andelko** bio je podrijetlom iz Hercegovine, iz Obrnovca, u župi Podhum, te se kao vojni djelatnik 1950. doselio u Bačko Novo Selo s majkom **Emilijom**, iz sela Gorani. U Veternik nas je donijela, kao i ostale, nemaština i mogućnost za rad i život. Majka je radila kao spremačica u *Vojvodinaputu*, a brat **Petar** i ja se školovali. Iako je u Veterniku živio i živi nemali broj hrvatskih

obitelji, strah od javnoga eksponiranja i zatvorenost uvijek su bili prisutni među mnogima od njih«, kaže Kostić, aktivni pjesnik HKPD-a **Stanislav Preprek** i pjevač u zboru *Laudanti* župe Imena Marijina u Novom Sadu.

Obitelj druge naše sugovornice podrijetlom je također iz BiH, iz Usorske regije, između Doboja i Teslića.

»Moj otac, građevinski radnik, i majka došli su u Begeč 1966. godine, a plac na Veterniku, jer je bliži Novom Sadu gdje sam studirala, kupili su 1973. Moji roditelji, pobožni katolici, tražili su mjesto gdje u blizini postoji katolička crkva, a takav je bio Futog«, kaže ona, opisujući dane svojega djetinjstva u društvu tadašnjih futoških redovnica i svećenika.

O prisustvu, životu, smrti i podrijetlu (mahom bosanskom i hercegovačkom) Hrvata sahranjenih na veterničkom groblju govore njihova brojna prezimena na nadgrobnim spomenicima. To su: Berklović, Bijelić, Bilkić, Blažević (dvije grobnice), Bogović, Butina, Delač, Dilberović, Dulić, Grigić, Jekelić, Jerković, Karavlah, Kostić (dvije grobnice), Kukec, Lakić, Maček, Mikleušević, Nijemčević, Pavičić, Pavić, Peraković, Perković, Pijuković, Pospis, Radočaj, Ljevak, Matatić, Otomanček, Šalić, Tomšić, Tonković, Zovko (tri grobnice), Žagar, Židek, Žnidarčić. Premda nema katoličkoga groblja, katolici (po brojnosti prvi su Mađari, pa za njima Hrvati) su se češće, vidljivo je to i danas, sahranjivali u zapadnom dijelu mjesnoga groblja.

Neizgrađena veternička katolička kapela

U mjestu danas živi gotovo 500 izjašnjenih katoličkih vjernika, koji pripadaju župi Presvetoga Srca Isusova u Futogu, čiji je Veternik vikarija i to vjernicima najbrojnija – ima više katolika nego župno središte. Zanimljivo je da, unatoč tome, u mjestu ne postoji katolički bogoslužni prostor. Za vrijeme župnikovanja **Franje Davčika**, čovjeka kojega u Futogu i okolici spominju po dobrom, postojao je konkretan plan da vikarija Veternik dobije katoličku kapelu. Na ime oduzetog dijela porte crkve Presvetoga Trojstva u Starom Futogu dobiven je i plac u Veterniku (Ulica Tome Maksimovića br. 1), no objekt ipak nije sagrađen. Tadašnji subotički biskup **Ivan Pénzes**, prema navodima sadašnjeg župnika **Antuna Kopilovića**, kazao je da zbog maloga broja vjernika nije potrebna još jedna crkva »kada su i postojeće prazne«. Više pokušaja da se nešto konkretnije učini »cementirali« su događaji 1990-ih, te stoga suvremene generacije katolika Hrvata odlaze na misu u Futog, no također često »gostuju« i u crkvama u Novom Sadu.

Uz katolike koji su živjeli u Starom Futogu, Veterničani su bili među posljednjima koji su redovito pohađali mise u tamošnjoj crkvi Presvetoga Trojstva. Ona je preuređena iz tvorničkog skladišta u sakralni prostor 1940. godine, za potrebe velike futoške pastve, no nakon protjerivanja dominantnih njemačkih katolika ostala je sa skromnim brojem vjernika. Rekonstrukcija usmenih podataka pojedinih vjernika kazuje da su se u njoj mise služile samo o pojedinim važnim svetkovinama 1960-ih i 1970-ih. Tada je postupno napuštena, a od 1990-ih i ruinirana.

Marko Tucakov

Hrvatska riječ, broj 66, 8. svibnja 2004.

Predstoje veliki zadatci

Do sada je puno učinjeno u sferi obrazovanja i treba imati u vidu da već dvije godine postoji školovanje na hrvatskom jeziku i jedna školska godina u izučavanju hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture. Točnije, do sada u Općini Subotica ima 213 učenika koji izučavaju hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, a 73 učenika koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, dok oko 50 učenika u Bačkom Monoštoru i Sonti izučava hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, navodi se u planu i programu Hrvatskog nacionalnog vijeća. No, rezultati nisu adekvatni poduzetim aktivnostima, te se očekuje da će se formiranjem Odjela za obrazovanje postići veći učinak na polju obrazovanja na hrvatskom jeziku. U petak 30. travnja održan je prvi sastanak Odjela za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća, koji je vodio ravnatelj Odjela Ivan Stipić.

(Ž. Cvijanov)

Nacionalni savjeti osuđuju šovinizam

NOVI SAD – Savjeti nacionalnih manjina izrazili su zabrinutost zbog porasta broja ispada sa podlogom nacionalne ili vjerske mržnje. Kako prenosi Pokrajinsko tajništvo za informacije, predstavnici savjeta su na sastanku sa potpredsjednikom vojvođanske vlade Duškom Radosavljevićem izrazili i nezadovoljstvo načinom financiranja nacionalnih savjeta i drugih institucija nacionalnih zajednica. Radosavljević je rekao da će financira-

nje savjeta i manjinskih institucija biti »jedna od najprečih briga« pokrajinske skupštine i vlade, piše u priopćenju. »U Vojvodini nema, i neće biti građana drugog reda i Izvršno vijeće i Skupština Vojvodine će i dalje insistirati na konkretnoj provjeri i primjeni svih onih propisa, zakona, konvencija i dokumenata koji garantiraju jednaka ili čak i neka posebna prava za pripadnike svake od nacionalnih zajednica u Vojvodini«, kazao je Radosavljević.

U priopćenju se još navodi da je na sastanku dogovoreno da treba realizirati i mnogobrojne posebne projekte, kakav je projekt o zapošljavanju pripadnika romske zajednice, ili ideja o izgradnji Doma naroda, koji bi bio »kuća svih Nacionalnih savjeta i simbol zajedničkog duha i ravnopravnosti svih Vojvođana«.

(H. R.)

Tatjana Bunčić, ravnateljica OŠ »Sveti Sava« u Aleksandrovu

Od roditelja ovisi

»U našoj školi je omogućeno upisati dijete na hrvatskom jeziku a isto tako je omogućeno i takozvano njegovanje hrvatskog jezika, odnosno dijete može pohađati sate hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture. Za sada imamo tri grupe koji pohađaju ove sate, u prvom, drugom i trećem razredu. To postoji također i u školi na Bikovu, a i ovdje u Aleksandrovu. Da bi se otvorio odjel koji će imati kompletnu nastavu na hrvatskom jeziku, potrebno je da se izjasni što veći broj roditelja. Formulari za upis i na hrvatskom jeziku su dostupni svima i nije nikakav problem da roditelji dođu i upišu dijete gdje žele. Do sada nismo imali otvoreni odjel jer nije bilo dovoljno prijavljenih učenika. Naša škola je dakle određena kao područna škola za upis djece na hrvatskom nastavnom jeziku zbog okruženja i zbog toga što postoji izražena potreba, ali najviše ovisi od roditelja hoće li iskoristiti tu mogućnost ili ne.«

J. D.

Održan tradicionalni susret mladeži Subotičke biskupije

Mladi vidjeli Krista u Baču

U Baču je u ponedjeljak, 3. svibnja, održan tradicionalni susret mladeži subotičke biskupije. Oko 300 mladih karmelita i petnaestak svećenika okupilo se najprije u drevnoj franjevačkoj crkvi. Sve prisutne je pozdravio o. Josip Špehar, gvardijan bačkog samostana, koji je mladima poželio plodan susret i ugodan boravak u drevnom Baču. Poslije toga je Anđelija Anišić, urednik katoličkog lista »Zvonik« održao predavanje na temu »Vidjeli bismo vidjeti Isusa«. On je u svom predavanju podsjetio mlade da je to tema Papine poruke za ovogodišnji svjetski dan mladih koji je bio na Cvjetnicu. Naglasio je da su organizatori za temu susreta »Dana mladih« u Baču, otkad postoji Svjetski dan mladih, uvijek uzimali naslov Papine poruke, pa tako i ove godine. U svom pre-

davanju protumačio je na što Papa stavlja naglasak u svojoj poruci, a predavanje je završio konkretnim uputama gdje i kako mladi i svi kršćani danas mogu »vidjeti Krista«, ističući da je to ipak sada moguće samo očima vjere.

Na kraju predavanja svi sudionici ovoga susreta dobili su tekst Papine poruke za ovogodišnji Svjetski dan mladih.

RAD U SKUPINAMA: Poslije predavanja somborski župnik i dekan Josip Pekanić s pripremljenim animatorima razdijelio je mlade u nekoliko skupina u kojima su oni razgovarali na teme koje nameće Papina poruka: Otkriti Isusa u Euharistiji i u Crkvi, u bližnjima; prihvatiti križ; biti svjedoci ljubavi koja je »jača od smrti« te o evangelizacijskoj zadaći mladih.

Nakon toga mladi su uz zajednički objed-

i rekreaciju nastavili druženje, a potom su na temelju izvješća o radu po skupinama, donijeli zajednički zaključak da je njihova zadaća teška i odgovorna ali i moguća uz učitelja Isusa.

EUHARISTIJA: Vrhunac susreta bila je svečana Euharistija koju je u župnoj crkvi sv. Pavla predvodio subotički biskup Ivan Penzes u zajedništvu s petnaest svećenika i dva đakona. U svojoj propovijedi biskup je mladima govorio osobito o važnosti smisla života. Pjevanje na misi predvodili su mladi iz subotičke župe sv. Roka. Poslije sv. Mise mladi su se razišli svojim kućama razdragani i radosni, jer su – kako neki rekoše – u Baču stvarno sreli i vidjeli Isusa, obogaćeni novim iskustvom ali i divnim druženjem sa svojim vršnjacima iz cijele biskupije.

A. A.

Majpan na Rumskom bregu

Ovo je jedna fotografija (iz 1933. godine) vraća vrijeme u period između dva svjetska rata, kada je na Bregu (dio Rume gdje živi veliki broj Hrvata) svake godine u svibnju organizirana zabava zvana maj(a)los, tj. podizanje majpana. Zapis iz 1886. godine spominje čak i krađu majpana ispred krčme u Rumi.

Sam naziv – majpan, znači majsko (svibanjsko) drvo, koje simbolizira dolazak proljeća, buđenje prirode, rađanje novog života, želju da godina bude rodna. Običaj je bio dio bogate kulturne baštine, prisutan i u mađarskim i drugim zajednicama u Srijemu.

Uoči prvoga maja momci bi donosili sedam ili osam metara visoko drvo, često grab ili bukvu, s dijelom krošnje pri vrhu i ukopali bi ga na ledini. Uz pomoć užeta okáčili bi ručnike, koje su tkale i vezle djevojke, zatim trake i darove, kao simbol ljubavi. Svaka od njih izabrala bi svoj najljepši ručni rad kako bi ga izložila na majpanu. Izlagale

su i druge ručne radove poput tkanih torbi, haljina, marama, maramica, a momci su kačili boce s vinom, jabuke i slično. Za sve vrijeme dok je drvo stajalo okićeno ručnim radovima, a to je trajalo dvije do tri sedmice, oko njega se okupljalo mnoštvo mladih koji su se družili, pričali, zadirkivali se međusobno, igrali kolo, pjevali starinske pjesme i bečarce. Oko majpana su se okupljali i stariji. Oni su sjedili na klupama i stolicama i razgovarali, promatrajući mlade kako se vesele i djecu koja se igraju. Djevojke su posluživale sve nazočne kolačima koje su same pravile.

Kada se stup obarao, skidali bi se izloženi ručni radovi, a svaka djevojka uzela bi svoj rad i odnijela doma, u štafir (djevojačku spremu, miraz). Vjerovalo se da će se djevojke koje su izlagale svoje radove na majpanu te godine udati.

M. M.

Vatrogasci – hrabri čuvari našeg grada

Sigurno ste do sada već imali priliku vidjeti vatrogasce i njihove kamione koji obično jure s upaljenim sirenama ne zato što to vole, nego jer idu nekome pomoći. Stoga je bitno da znate što oni točno rade i da su tu uvijek kad zatreba. Njihov dan je 4. svibnja – kada se slavi Sv. Florijan, koji je zaštitnik svih vatrogasaca.

193

Kada govorimo o vatrogascima, bitno je znati da imamo one koji se profesionalno bave time – dakle oni koji su uposleni kao vatrogasci i dežuraju 24 sata dnevno, a imamo i one koji su članovi Dobrovoljnog vatrogasnog društva ili skraćeno DVD-a. Oni nisu uposleni kao vatrogasci, nego se bave nekim drugim zanimanjem, ali rado uskaču u pomoć profesionalnim vatrogascima i njihov doprinos je izuzetno značajan.

No, hajdemo nešto novo i naučiti.

Zamisli da se igraš kod kuće i odjednom osjetiš miris dima. Što bi napravio?

U takvim situacijama u pomoć dolaze – vatrogasci!

Kad zazvoni telefon u vatrogasnoj postaji, nema čekanja. Vatrogasci brzo oblače svoju posebnu opremu, stavljaju kacige i uz zvuk sirene kreću u akciju. Njihov zadatak je pomoći ljudima i zaštititi ono što nam je važno.

Vatrogasci ne gase samo požare, oni spašavaju ljude iz opasnih situacija, pomažu kada se dogodi prometna nesreća, izvlače životinje koje su zapele, a ponekad i is-pumpavaju vodu nakon velikih kiša. Uvijek su tu kad je najpotrebnije. I kad drugi bježe i odlaze, oni dolaze.

Njihova oprema je posebna i jako važna. Nose zaštitna odijela koja ih štite od vatre i topline, kacige koje čuvaju glavu i koriste duga crijeva iz kojih izlazi voda. A njihova vatrogasna vozila? Njih sigurno prepoznaješ po glasnoj sireni i trepćućim svjetlima!

Ali znaš li da i mi možemo pomoći vatrogascima? Vrlo je važno da se ne igramo vatrom i da budemo oprezniji. Ako primijetimo požar, odmah trebamo pozvati pomoć na broj 193 i reći odrasloj osobi. Uvijek prvo mislimo na svoju sigurnost.

Vatrogasci su hrabri ljudi koji pomažu drugima, čak i kada je teško i opasno. Možda baš među vama sjedi neki budući vatrogasac!

Važno je zapamtiti:

- Vatrogasci gase požare
- Spašavaju ljude i životinje
- Pomažu u poplavama i nesrećama

Kako izgledaju i što koriste?

- imaju kacigu, zaštitno odijelo i nose čizme
- voze vatrogasno vozilo
- koriste crijevo za vodu, ljestve i druge razne alate

Što mora svatko znati?

- ne igramo se vatrom
- u slučaju požara treba pozvati **193**
- izaći na sigurno i pozvati odrasle

Mali kviz o vatrogascima

1. Što vatrogasci nose na glavi?

- Kapu
- Kacigu
- Šešir

2. Što prvo trebaš učiniti ako primijetiš vatru ili dim?

- Sakriti se
- Reći odrasloj osobi i pozvati pomoć
- Sam pokušati ugasiti vatru

3. Koji broj zovemo u slučaju požara?

- 192
- 194
- 193

4. Što vatrogasci koriste za gašenje požara?

- Crijevo s vodom
- Metlu
- Kantu pijeska (samo)

5. Vatrogasci pomažu samo kod požara. Točno ili netočno?

- Točno
- Netočno

6. Kako prepoznajemo vatrogasno vozilo?

- Po glasnoj sireni i svjetlima
- Po velikim kotačima
- Po tome što voze kamion

7. Zašto vatrogasci nose posebna zaštitna odijela?

- a) Da bi izgledali važno
- b) Da ih zaštite od vrućine, dima i opasnih tvari
- c) Da ih svi lakše prepoznaju

8. Što trebaš učiniti ako dim ispuni prostoriju?

- a) Trčati uspravno prema izlazu
- b) Leći i sakriti se
- c) Kretati se što niže uz pod i izaći na sigurno

9. Što NIKAKO NE smiješ učiniti ako izbije požar?

- a) Pozvati pomoć
- b) Sakriti se i šutjeti
- c) Upozoriti druge

10. Osim vode, što vatrogasci još mogu koristiti za gašenje požara?

- a) Pjenu ili prah
- b) Papir
- c) Pijesak iz kutije za igru

11. Zašto je važno slušati upute vatrogasaca na mjestu nesreće?

- a) Jer oni znaju što je najsigurnije učiniti
- b) Jer to uvijek netko snima
- c) Jer moramo stajati mirno

12. Ako vidiš nekoga u opasnosti, što je NAJ-ISPRAVNije učiniti?

- a) Odmah sam krenuti u spašavanje
- b) Pozvati pomoć i obavijestiti odrasle
- c) Otići dalje jer to nije tvoj problem

13. Vatrogasci pomažu i u poplavama. Što tada rade?

- a) Boje kuće
- b) Ispumpavaju vodu i spašavaju ljude
- c) Grade igrališta

14. Zašto vatrogasna vozila imaju sirenu i svjetla?

- a) Da budu zanimljivija
- b) Da ih svi vide i da mogu brzo proći kroz promet
- c) Da uplaše ljude

12. b)	8. c)	4. a)	Rješenja:
13. b)	9. b)	5. b)	1. b)
14. b)	10. a)	6. a)	2. b)
	11. a)	7. b)	3. c)

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomejesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

SUBOTICA - Darujem štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni. Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade vočke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16,
21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4608
ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE
objavljuje
OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA FINANCIRANJE ILI SUFINANCIRANJE POTPROJEKTA »MULTIKULTURALIZAM NA KLIK« U 2026. GODINI

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 4. svibnja 2026. godine. Rok za podnošenje prijave istječe 25. svibnja 2026. godine.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 14. 5. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

– ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
– utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
– srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
– četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Putovanja na rubu tektonskih ploča

Najljepše destinacije koje žive sa zemljotresima

Kako je ovog tjedna sve drhtalo s potresom tla, moram napraviti pauzu s pričom o otocima i putovati po mjestima u kojima su ovakve pojave česte, ali to svakako ne udaljava turiste od njih.

Postoje mjesta na svijetu koja oduzimaju dah, krajolici koji izgledaju nestvarno, gradovi puni života i kultura koje ostavljaju trag. No, neka od tih najljepših odredišta imaju i jednu zajedničku osobinu: nalaze se na seizmički aktivnim područjima. I dok nas ta činjenica može na trenutak zabrinuti, upravo ta geološka dinamika često je zaslužna za njihovu jedinstvenu ljepotu.

Spoj spektakularne prirode i nemirne unutrašnjosti Zemlje

Japan leži na spoju čak četiri tektonske ploče, što ga čini jednim od seizmički najaktivnijih područja na svijetu. Upravo zbog toga zemljotresi su ovdje dio svakodnevice, a arhitektura i način života prilagođeni su toj realnosti.

Jedan od najpoznatijih događaja je Tōhoku earthquake and tsunami iz 2011. godine, koji je izazvao razoran tsunami. Iako su posljedice bile ogromne, Japan je pokazao nevjerojatnu organiziranost i otpornost. Turisti u tom trenutku jesu bili pogođeni, no zahvaljujući brznoj reakciji sustava, mnogi su evakuirani na vrijeme. Danas je Japan i dalje jedna od najsigurnijih i najpoželjnijih destinacija za putovanje.

S više od 17.000 otoka, Indonezija je pravi tropski raj, ali i dio Pacifičkog vatrenog prstena. To znači česte vulkanske aktivnosti i zemljotrese.

Tragičan primjer je Indian Ocean earthquake and tsunami koji je pogodio regiju 2004. godine. Iako je epicentar bio kod Sumatre, posljedice su se osjetile širom regije, uključujući i popularne turističke zone. U novije vrijeme, zemljotresi na Lomboku i Baliu podsjećaju da priroda ovdje ima snažnu ulogu. Ipak, turizam se brzo oporavlja, a posjetitelji i dalje hrle zbog nevjerojatne prirode i kulture.

Čile je duga i uska zemlja koja prati granicu između Nazca i Južnoameričke ploče, savršena receptura za snažne potrese.

Godine 2010. dogodio se 2010 Chile earthquake, jedan od najjačih ikad zabilježenih. Unatoč razornosti, infrastruktura je bila dovoljno otporna da spriječi još veće gubitke. Turisti su u manjoj mjeri bili pogođeni, a zemlja se relativno brzo vratila normalnom životu. Danas je Čile nezaobilazan za ljubitelje prirode, od pustinje Atacame do ledenjaka Patagonije.

Island je mjesto gdje doslovno možete stajati između dvije tektonske ploče. Smješten na srednjoatlantskom hrptu, ova zemlja neprestano »raste« i mijenja se.

Iako su zemljotresi česti, oni su uglavnom slabijeg intenziteta. Više pažnje privlače vulkanske erupcije, poput one iz 2010. koja je poremetila zračni promet diljem Europe. Zanimljivo je da turisti često dolaze upravo zbog te geološke aktivnosti, a promatrati gejzire, lavu i nastanak nove zemlje iskustvo je koje se ne zaboravlja.

Italija je sinonim za umjetnost, gastronomiju i povijest, ali i za povremene potrese, osobito u središnjem i južnom dijelu zemlje.

Jedan od potresnijih događaja bio je 2009 L'Aquila earthquake koji je pogodio povijesni grad L'Aquila. Grad je pretrpio velika oštećenja, a obnova traje godinama. Turisti u tom trenutku nisu bili glavna skupina pogođenih, no događaj je podsjetio koliko su i kulturne baštine ranjive. Unatoč tome, Italija ostaje jedna od najposjećenijih zemalja na svijetu.

Ljepota koja dolazi iz dubine Zemlje

Zajedničko svim ovim destinacijama jest činjenica da njihova ljepota često proizlazi upravo iz geoloških procesa koji ih čine nestabilnima. Planine, vulkani, gejziri i dramatični krajolici rezultat su stalnog kretanja Zemljine kore.

Putovati na takva mjesta ne znači ignorirati rizik, već razumjeti ga. Uz dobru informiranost i odgovorno ponašanje, ove destinacije pružaju iskustva koja nadilaze klasična putovanja, ona nas podsjećaju koliko je priroda moćna, ali i koliko smo kao putnici mali dio njezine priče.

G. K. M.

Svjetska omladinska tenis elita u Subotici

Turnir 1. kategorije u Dudovoj šumi

Ovoga tjedna TK *Spartak* je domaćin međunarodnog teniskog turnira najjače kategorije – *Memorijal Jovana Kukarasa* koji se igra za uzrast tenisača i tenisačica do 14 godina starosti. Izvanredna je prilika vidjeti talentirane mlade igrače i igrčice pred kojima je zasigurno lijepa teniska budućnost.

Zahtjevna organizacija

Izravni nastup u glavnom ždrijebu, prema plasmanu na svjetskoj tablici, imala su 64 dječaka i isto toliko djevojčica koji su se počevši od ponedjeljka natjecali na zemljanim terenima u Dudovoj šumi. A danas, kada budete čitali ovaj tekst, turnir je već stigao do četvrtfinala, do kojeg je stiglo po osam najboljih u obje konkurencije. Minulih dana trajanja ovog izuzetno jakog turnira za ovaj starosni uzrast organizatori su imali pune ruke posla, jer organizacija ovakvog respektabilnog natjecanja iziskuje ispunjenje zahtjevnih kriterija i sportskih parametara, identičnih i za profesionalne okvire. Naime, prema propozicijama za ovaj vid turnira 1. kategorije predviđen je tzv. full hospitality ili puno gostoprimstvo za natjecatelje glavnog ždrijeba koje predviđa organizaciju prenoćišta, prehrane i svakodnevnog prijevoza od smještaja do teniskog kluba. Ali višedesetljetno iskustvo klupske uprave na čelu s predsjednikom **Milanom Vučkovićem** i direktorom turnira **Veselinom Rakočevićem** u organizaciji brojnih domaćih i međunarodnih teniskih turnira garant je uspješnosti realizacije velikog sportskog događanja na ponos grada Subotice.

Ždrijeb

Tridesetak nacija imala je predstavnike svojih teniskih škola na terenima TK *Spartak*, koji svoj talent već nekoliko uzastopnih dana demonstriraju u borbi za plas-

Besplatan ulaz

Svi zainteresirani slobodno mogu doći na terene TK *Spartak* u Dudovoj šumi u Subotici, jer je na sve mečeve ovog jakog međunarodnog turnira ulaz besplatan.

man i bodove na Tennis Europe ranking ljestvici. Turnir dječaka je znatno jači po imenima prijavljenih mladih tenisača jer su se na startu u glavnom ždrijebu našla četiri tenisača iz rankinga TOP 10. Prvi nositelj – **Martin Adamca** (Slovačka) je ujedno i vodeći na ljestvici najboljih Tennis Europe, dok je drugi nositelj – **Rafael Papoian** trenutačno treći tenisač Europe u svom starosnom uzrastu. Treći nositelj je **Anastasis Mosaikos**, dok je četvrti postavljeni tenisač **Luis Bernardo Saraiva** (Portugal). Ukoliko ne bude nekih većih iznenađenju, ovu četvoricu dječaka trebali bismo vidjeti u sutrašnjem polufinalu. Kod djevojčica prva nositeljica je **Natalia Gabriela Dragomir** (Rumunjska) – Tennis Europe br. 8, a druga najbolje postavljena tenisačica je **Simona Novakova** (Slovačka) – Tennis Europe br. 17.

D. P.

NOGOMET

Vukovar čuva nadu

Minimalnom pobjedom protiv *Osijske* (1:0), izravnog konkurenta za ispadanje u 2. HNL, momčad *Vukovara* zadržala je šanse za potencijalni ostanak u društvu najboljih hrvatskih klubova. Preostaju još tri prvenstvena kola, a *Osijski* sada ima samo četiri boda prednosti pa i dalje slijedi posve neizvjesna borba do posljednjeg kola.

RUKOMET

Zagreb i Sesvete u finalu doigravanja

Za naslov prvaka Hrvatske u rukometu za muškarce u velikom finalu borit će se *Zagreb* i *Sesvete*. Iako je *Nexe* iz Našice tijekom Lige prvaka slovio za velikog favorita za plasman u finale, porazom u posljednjem ligaškom kolu od *Zagreba* (26:34) propustio je šansu.

POGLED S TRIBINA

Spartak u doigravanju

Pobjedama protiv *Zadra* (86:68) u Subotici i *Igokee* (80:68) u Laktašima, košarkaši *Spartak Office Shoesa*

izabrali su plasman u četvrtfinale doigravanja (Play off) ABA lige. Nakon osvajanja prvog mjesta u tzv. Ligi gubitnika stekli su mogućnost razigravanja protiv spomenutih

momčadi, a ukazanu priliku iskoristili su dvama sigurnim pobjedama. Sada slijede četvrtfinalni dueli protiv *Dubaia*, prvoplasirane momčadi ligaškog dijela, a prvi susret *Spartak* je trebao odigrati u srijedu, 6. svibnja, u gostima. U nedjelju, 10. svibnja, na programu je drugi susret u kome su Subotičani domaćini na svom parketu u dvorani

Dudova šuma, a ukoliko niti jedna od momčadi ne izabere dvije pobjede slijedi majstorica, koja je po rasporedu zakazana za 22. svibnja (*Dubai* ima prednost domaćeg terena zbog bolje pozicije na tablici). Neovisno o raspletu spomenutih četvrtfinalnih duela u kojima je, moramo to naglasiti euroligaš *Dubai* apsolutni favorit, povratnički plasman momčadi *Spartaka* u doigravanja za naslov prvaka ABA lige je svakako lijep uspjeh. Na stranu što je po svojoj igračkoj kvaliteti Subotičanima bilo mjesto u Ligi pobjednika, ali su ga izgubili nakon nekoliko neplaniranih kikseva u regularnom dijelu ligaške sezone u skupini B. Ovako su morali ići na svojevrsni popravni koji su s odličnim uspjehom položili i vratili se među osam najboljih momčadi nekadašnje regionalne lige u kojoj sada igraju momčadi iz nekoliko država izvan regije. Plus, momčad koju predvodi **Vladimir Jovanović**, jedan od najboljih trenera u Srbiji, izborila je mjesto u društvu koje čine čak tri euroligaša (*Partizan*, *Crvena zvezda* i *Dubai*), te *Budućnosti*, *Cedevite Olimpije*, *Bosne* i *Cluj Napoca*. A sada slijedi zasluženi spektakl protiv *Dubaia*...

D. P.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode br. 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, na temelju članaka 14. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela:

**OBAVJEŠTAVA JAVNOST O PODNESENOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI
PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ**

Podnositelj zahtjeva »NORTH Engineering« d.o.o., Park Ferenc Raichla br. 7, 24000 Subotica, ovlašten od nositelja projekta »Kappa Star Recycling« d.o.o., Trinaestog oktobra br. 1, 11260 Umka, podnio je dana 27. 4. 2026. godine, pod brojem 002190543-2026-09693-004-081-380-001, zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja postrojenja za upravljanje neopasnim otpadom«, na katastarskoj čestici br. 35937/1 K. O. Donji grad, Subotica – Čantavirski put (46.05837°, 19.68021°).

Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju nositelja projekta te dostaviti mišljenje na podneseni zahtjev u roku od 15 dana od dana objave. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektroničkim putem na internetskoj web stranici Grada Subotice, na adresi www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektroničkom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.ls.gov.rs.

U postupku odlučivanja tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njezin opseg i sadržaj ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš te odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili uklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

Umotvorine

- * Zavist je zla sestra sreće.
- * Ne vjeruj svemu što misliš.
- * Tko sije mir, žanje radost.

Vicevi, šale...

Kod liječnika:

- Kažite mi čime se hranite?
- Najviše maslinama i pistacijama, doktore.
- A gdje ih sada nalazite?
- U mortadeli, doktore.

- Mate, zašto носиš televizor u crkvu?
- Na ispovijed. U posljednje vrijeme samo laže.

Aforizmi

- * Apsurdno je da istina stvara toliko neprijatelja, a laž toliko sljedbenika.
- * Bol je najbolji učitelj, ali nitko ne želi pohađati njegov sat.
- * Hodajte s onima koji vas ispravljaju. Oni koji hvale vaše pogreške ne vole vas niti žele da se poboljšate.

Vremeplov – iz naše arhive

**Staro Narodno kazalište,
Subotica, 2006.**

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Kako ispadne

Jedan čovik imo posla čak u trećem selu. Baš prid podne na kraj drugog sela stigne do kumove kuće. Čovik ogladnio, a kum ga uvek lipo dočekivo, pa će mu i sad svratit na užnu. Svratit on, al kuma nema, očo kudgod poslom.

– Site, kume, site, na užnu će se vratit onaj moj – kaže kuma.

Sio gost, ta baš je dobro da se prid užnu malo i odmori, a kuma će oma zakuvavat i razvijat tisto. Užna je već gotova, samo triba još tisto ukuvat. Gost udario u divan, a kuma se paštri da užna bude gotova što prija. I tako se ona zažurila, pa da poso brže i lakše ide počela pomalo pljuvat u ruke. Tako ona začas zakovala, pa će jupku razvijat. Čovik pljuje u šake kad drži kako sapište da ne bi dlan našuljio, pa se kumi i oklagija učinila ko niko sapište. Sad se samo latila, a kum gleda i najedared ga stoc počo žuljit.

Počo se on krećat, a kuma ne da.

– Ta kud bi, kume, sad išli, kad će užna evo bit gotova, a na podne će zacigurno bit kod kuće i kum.

– Znete, kumo, moram žurit, a nisam davno ni ručo – vrtiče tu gost.

– Neće poso pobić, opet će kuma, pa se još više zažurila da što prija bude užna.

Kako se zažurila, tako se nuz vatru i proznojila. Počo znoj lit, pa sve graške na čelu se nanizale. Kum upro oči, pa gleda kad će kapnit na tisto i jedared i neotice usto, pa opet krene.

– Vidi-vidi, čovika! Ta nije valjda krava sila ne rep da je baš tako žuran taj poso – kuma će ga opet zadržavat.

– Pa i nije, al borme i jeste – ne da se kum.

– No, vidite da još možete ostat.

– Vidićemo kako će ispast – kaže kum, a sve samo gleda na graške znoja na kuminom čelu.

Kuma u to razvila, pa će sić rizance. Paštri se, nož sve siva u ruki i kako se razmavala, a znoj se tako otresa na tisto. Kum se na to ociko, pa za bravu.

– O, kume, Vi baš nećete ostat kod nas na užni, a danas sam baš tako dobro skuvala? – snuždila se kuma.

Kum se uzvrpoljio, al već s onu stranu praga, pa promrnda:

– I meni je žao, kumo, al eto, tako je ispalo da ja moram ić. Šta mož kad je tako ispalo.

Pričao Blaško Bukvić, Mala Bosna

Šta u oca to u dice, 2012.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Blagoslov

Blažen bio moj unuk Marin. Ni se redovno ni raspakovo već iznaša stolceve i astal na dvor. Fala Bogu evo i sunca pa j ispod ora ladovina. Za poželjit. Ne triba mlogo bit pame-tan da znaš da nuz to ide fašov rizling i soda. Ta voljim ja i čistoga al koda mi špricer sade bolje paše. A pravo da kažem mož više i popit. Kako b reko, više komati. Dok sidamo isapim u sebe: »Blažen bio i faš i njegovo vino«. Marin će: »Dida, je-dan špricer smijemo pa možemo mal do atara? Da vidimo šta j i kako j posijano?«. Oma odgovaram: »Neg šta. Pa to sam upravo tio kazat«. Dok limuzinom putujemo po ataru Marin će: »Dida, jel bio blagoslov žita?«. Vrtim glavom. Sine mi da j koda tako štagod bilo nanom sokočalu od televizije i u novina: »Bio, bio neg šta da j bio. A možda i ni bio. Vala j bio. Tribo j bit. Ta bio j. Koće sve popamtit?«. Obišli atar na brzaka. To j sade ko po selu da s vozaš. Vratili se pa ope pod or. Točim a ova moja prolazi i gunđa. Divani da b se mogo za danaske bašit čaše. Marin će: »I šta kažete? Šta ć bit od atara? Šta ć bit od žita?«. Ni redovno završio kad evo ga na kapije. Unilazi faš Joza. Ide koda mu ni s skoro stradale noge, dupe i krste. Ka j došo bližje vidim da j sam mal krasta na frnjokalici ostala. Divani: »Evo nosim ti faše još vina. Dok ima. Mal kevedinke. Šapnila mi tičica da ti došo Marin i da ste bili u ataru. Ja došo da se izmoljimo za naš vinograd i da koju štrocnemo. Ta dok vinograd rodiva biće za nas i dobrog vina. Al pravo da kažem možemo mi radit štagod očemo al biće kako dragi Bog kaže. Al ope ako j i dragi Bog do blagoslov tako j vrime došlo da ima ko će potli odredit kako će mo proć«. Marin otrko donet fašu čašu. Toči pa će: »Čiča Joza, vi baš znate kad triba doć. Lipo ste rekli. A na šta ste mislili kaste rekli da ima ko će odredit kako će mo proć?«. Faš odgovara: »Mož tu bit da s se sve lipo poradi, da iznikne, dragi Bog da blagoslovi i da da lipe kiše kad triba. Da ne bude kake salauke al da nas onda strefi štagod drugo. Moj Marne ni blagoslov nam ne pomaže ako vlast kaže drugojačije. A sade spominju i da će još i nikako tržište kazat svoje. Ošlo sve k vragu ako cine budu kako paše drugom a ni paoru. Ode blagoslov u vitar. A prodat se mora. Kako b rekli moderno, trošak triba pokrit. A kolik će ostat? I tu onda ide da više ne važi da j oteto prokleta. A bome otimanja od paora uvik bilo a izgleda da će i uvik bit. Al ima tu i mal sriće za nas pravo da kažem«. »Sve istina al kake tu ima sriće za nas čiča Marne?«, Marin će. Odgovara faš: »Eeee Marne, Marne, ta našem vinogradu ne možu ništa ni država ni to tržište ni cine. Što rodi to i popijemo. Ako ima više mal se potrguje al po redovne cine. Al ope naposlitku triba reć da ni zgoreg da i vinograd dobije blagoslov. Da s se izmoljimo za njeg«. »E stvarno znate kazat čiča Marne«, kroz smi će Marin. Študiram šta mož pametno kazat navaj divan. Sine mi: »Čeljadi, ta nama triba blagoslov za sve. Nema za čega ne triba. I za ono što oda i što ne oda. Kratak dan za nabrajat. Al kako kaže faš, izgleda da i od blagoslova ima jače«.

U NEKOLIKO SLIKA

Obilazak Bruxellesa

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21, 62/23 i 91/25) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019 i 47/2025) Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

**JAVNA PREZENTACIJA
URBANISTIČKOG PROJEKTA**

za uređenje javne zelene površine parkovskog karaktera
na k. p. br. 6699/1 i 6124/1 K. O. Donji grad u Subotici
(naručilac projekta – Grad Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 15. do 21. svibnja 2026., svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.rs.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 15. do 21. svibnja 2026.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21, 62/23 i 91/25) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019 i 47/2025) Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

**JAVNA PREZENTACIJA
URBANISTIČKOG PROJEKTA**

za izgradnju kompleksa stanice za opskrbu gorivom
»Bački Vinogradi 2« s urbanističko-arhitektonskom razradom lokacije na k. p. br. 4107 K. O. Kraljev Brig
(naručilac projekta – NIS, A. D. Novi Sad)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 15. do 21. svibnja 2026., svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.rs.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 15. do 21. svibnja 2026.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

T: +381 21 487 4604
Ounz@vojvodina.gov.rs

**POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE,
PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE –
NACIONALNE ZAJEDNICE**

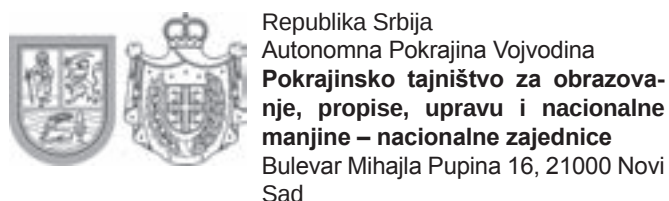
objavljuje

**OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU
ZA SUDJELOVANJE U AKTIVNOSTIMA POTPROJEKTA
»KAMP MULTIKULTURALIZMA« U 2026. GODINI**

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje 6. svibnja 2026. godine.

Rok za podnošenje prijave istječe 25. svibnja 2026. godine.

T: +381 21 487 4604
Ounz@vojvodina.gov.rs

**POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE,
PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE –
NACIONALNE ZAJEDNICE**

objavljuje

**OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA SUDJELOVANJE U AKTIVNOSTIMA POTPROJEKTA ETNO KAMP
»ZAJEDNO NA SCENI« U 2026. GODINI**

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje 6. svibnja 2026. godine.

Rok za podnošenje prijave istječe 25. svibnja 2026. godine.

KONCERT KRALJU TOMISLAVU

Pozornica
pastoralnog centra
Golubinci
08.05.2026.
19h

nastupaju:
HKPD "Tomislav" Golubinci
KUD "Tomislav" Županja

generalni pokrovitelj

UDRUŽENJE GRAĐANA

Urbani Šokci
Sombar

HP

U

U

U

U

PROF. DR. SC. MILICA LUKIĆ

GLAGOLJAŠ SAM, TIME SE PONOSIM :
CRTICE O SLAVONSKO-SRIJEMSKOM GLAGOLJAŠTVU

SUBOTA, 9.05.2026.

MALA SALA GRADSKE KUĆE

18 SATI

OSIGURAJTE VAŠ DOM i sve ono što ga čini domom

**MILENIJUM[®]
OSIGURANJE**

VREMJE JE DA MISLIMO NA SUTRA

Osiguranje za vaš dom, stvari u njemu i članove domaćinstva

Vaš dom je više od prostora, u njemu je sve što vam najviše znači. Zato je važno da se prema njemu odnosite odgovorno i osigurate ga.

Osiguranje domaćinstva – Siguran kvadrat Milenijum osiguranja je polisa koja podrazumeva osiguranje stana ili kuće, stvari u njima, kao i članova domaćinstva od posledica nepredviđenih okolnosti, kao što su:

- požar
- udar groma
- eksplozija
- oluja
- grad
- izlivanje vode
- provalna krađa
- razbojnička krađa
- lom stakala
- odgovornost prema trećim licima

025/ 51 50 350 | 024/ 555-867 | 011/ 715 23 00

 Milenijum osiguranje
 milenijum-osiguranje

 @milenijumosiguranje
 @milenijumosiguranje

 www.mos.rs

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar**

- 12 meseci sa **50% popusta**

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

RELIKVIJE SV. MALE TEREZIJE I SV. RODITELJA LJUDEVITA I ZELIJE MARTIN U SRBIJI

Karmelićanska crkva Sombor 21. - 23. 05. 2026.

ČETVRTAK 21. 05. 2026.

- Dolazak relikvija (moštiju) oko 21 sat

PETAK 22. 05. 2026.

- 07:00 Molitva časoslova
- 08:00 Radosna otajstva krunice
- 09:00 Vrijeme za osobno čašćenje
- 10:00 Dolazak hodočasnika iz Srijema
- 11:00 Euharistija na hrvatskom jeziku
mons. Fabijan Svalina
Vrijeme za osobno čašćenje
- 14:00 Krunica - Otajstva svjetla
- 15:00 Program redovnica i redovnika
- 16:00 Žalosna otajstva krunice
- 17:00 Dolazak hodočasnika Mađara
- 18:00 Euharistija na mađarskom jeziku
mons. Mirko Štefković
- 20:00 - 24:00 Holywin:
scenski prikaz iz života sv. Male Terezije
Klanjanje - *Carmel Concordia* i meditacije
Slavna otajstva krunice

SUBOTA 23. 05. 2026.

- 07:00 Molitva časoslova
Vrijeme za osobno čašćenje
- 09:00 Dolazak hodočasnika iz Subotice
- 10:00 Euharistija na hrvatskom jeziku
mons. Franjo Fazekaš
Oproštaj od relikvija

